ΗΦΥΣΙΣ

ΕΤΟΣ Α' ΑΡΙΘ. 11. 1 ΝΟΕΜΒΡΙΟΥ 1900

ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΣΩΤΕΡΙΚΟΥ φρ. 16
ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΥ φρ. 20

Διευθυντὴς καὶ ἐκδότης
ΦΡ. ΠΡΙΝΤΕΖΗΣ

ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ
Ὁδὸς Μαυρομιχάλη 16.

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΑΙ ΤΕΡΨΕΙΣ

ΚΑΤΑ ΤΟΝ ΔΕΚΑΤΟΝ ΕΒΔΟΜΟΝ ΑΙΩΝΑ

Μεταξὺ τῶν ἀναγνωσμάτων, ἅτινα κατὰ τὸ παρελθὸν χρονικὸν διάστημα ὑπεβάλομεν εἰς τὴν ἐκτίμησιν τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν, βεβαίως τὸ τερπνότατον καὶ ἐπαγωγώτατον, ὅπερ, ὡς παρετηρήσαμεν, ἐκίνησε τὸ ἐνδιαφέρον αὐτῶν, μικρῶν καὶ μεγάλων, ἦτο τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον « Ἐπιστημονικὰ παίγνια» ἑκάστοτε δημοσιευόμενον, ἐν ᾧ εὑρίσκει τις ὑπὸ τερπνὴν καὶ σκηνογραφικὴν ὄψιν, τὴν ἐξέλεξιν μιᾶς μαθηματικῆς ἀληθείας, τὴν ἀπόδειξιν ἑνὸς φυσικοῦ πειράματος, ἢ τὸ πόρισμα μιᾶς χημικῆς ἢ μηχανικῆς ἀρχῆς. Ἐπειδὴ δὲ πολλάκις παρὰ τῶν ἡμετέρων συνδρομητῶν παρεκλήθημεν νὰ ἐνδιατρίβωμεν, ὅσῳ τὸ δυνατὸν πλειότερον καὶ ἐκτενέστερον ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου, θὰ προσπαθήσωμεν παντὶ σθένει νὰ εὐχαριστήσωμεν αὐτοὺς, δημοσιεύοντες ἐν ἑκάστῳ ἡμῶν φύλλῳ τοιαῦτα, ὑπὸ πᾶσαν ἔποψιν ὠφέλιμα ἐπιστημονικὰ ζητήματα· ἐν δὲ τῷ παρόντι θέλομεν διαλάβει τὰ τῆς προόδου καὶ ἀναζητήσεως αὐτῶν κατὰ τοὺς παρελθόντας χρόνους, καθ' οὓς ὄντως εὑρίσκομεν ἀξιοπερίεργα πράγματα, καὶ ἧς ἐποχῆς ἐγένετο ἡ ἀφετηρία τῆς ἀνακαλύψεως αὐτῶν.

Διάσημοί τινες μαθηματικοὶ δὲν ἀπηξίωσαν νὰ δημοσιεύσωσι ὀγκώδη συγγράμματα ὁμοίων παιγνίων, τὰ δὲ ἔργα τοῦ Bachet, τοῦ Mezirac καὶ Ozanam εἶναι, οὕτως εἰπεῖν, κλασσικά.

Ἕτερον τοιοῦτον περιεργώτατον πόνημα, εἶνε καὶ τὸ ἐπιγραφόμενον «Μαθηματικαὶ τέρψεις», ὅπερ διαλαμβάνει διασκεδαστικὰ καὶ ἀστεῖα προβλήματα ἀριθμητικῆς, γεωμετρίας, ἀστρονομίας, ὀπτικῆς, σκιαγραφίας, μηχανικῆς, χημείας καὶ ἄλλα τινα, ἐκ τῶν σπανίων καὶ περιέργων ἀπορρήτων, ἐξ ὧν πολλὰ οὐδέποτε εἶχον δημοσιευθῆ. Τὸ βιβλίον τοῦτο δὲν ἔφερε μὲν τὸ ὄνομα τοῦ συγγραφέως, ἀλλ' εἶνε γνωστὸν, ὅτι ἐγράφη ὑπὸ τοῦ Πατρὸς Ἰωάννου Leurechon, ἐκ τοῦ τάγματος τοῦ Ἰησοῦ. Ἐτυπώθη εἰς Ρουέννην κατὰ τὸ ἔτος 1626, κοσμεῖται ὑπὸ εἰκόνων καὶ περιέχει πολλὰ ἐπιστημονικὰ παίγνια, ἐξ ὧν τινα εἰσὶ γνωστὰ καὶ ἀνετυπώθησαν ἐν τοῖς « Ἐπιστημονικαῖς τέρψεσι» τοῦ κ. Γάστωνος Τισσανδριέ.

Περιεργείας χάριν θ' ἀναφέρωμεν ὧδε τινά.

« Ἡ θραῦσις τῆς ῥάβδου τετοποθετημένης ἐπὶ δύο ὑαλίνων ποτηρίων.

« Ἡ ἀνέγερσις φιάλης δι' ἑνὸς ἀχύρου.

« Ἡ ἐν τῷ ἀέρι ἀμοιβαία ὑποστήριξις τριῶν μαχαιρῶν ἢ ὁμοίων σωμάτων, ἄνευ μεσολαβήσεως ξένου τινὸς ἀντικειμένου.

« Ἡ διαίρεσις ὀκτὼ ὀκάδων οἴνου ἢ ἄλλου τινὸς ὑγροῦ, διὰ μέσου ἀγγείων χωρητικότητος ὀκτώ, πέντε καὶ τριῶν ὀκάδων.

« Ἡ διαίρεσις μήλου εἰς δύο, τέσσαρα, ὀκτὼ κτλ. μέρη, ἄνευ διακοπῆς τοῦ φλοιοῦ.

« Ἡ ἀφ' ἑαυτοῦ, οὕτως εἰπεῖν, ὑποστήριξις ἑνὸς κάδου ὕδατος, εἰς τὸ ἄκρον ῥάβδου τινός.

« Ἡ διαπέρασις ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ σώματος διὰ τριῶν ὀπῶν ἀσυμμέτρων ἀλλήλοις, ἐπὶ τῷ ὅρῳ νὰ καταλαμβάνηται ἅπας ὁ χῶρος αὐτῶν, ἐνῷ τὸ σῶμα τοῦτο διαπερᾶται δι' αὐτῶν.

Τὸ πείραμα τοῦτο στηρίζεται ἐπὶ τῆς λεπτοτάτης θεωρίας τῆς γεωμετρίας, καὶ εἶνε δυσκολώτατον, διότι πρόκειται νὰ διαπερασθῇ τὸ αὐτὸ σῶμα διὰ τριῶν ὀπῶν, μιᾶς στρογγύλης, μιᾶς ὀρθογωνίου καὶ μιᾶς ὠοειδοῦς. Τοῦτο κατορθοῦται, ἐὰν λάβωμεν κύλινδρον ἔχοντα βάσιν κύκλου, ὅμοιον πρὸς τὴν κυκλικὴν ὀπὴν καὶ ὕψος ἴσον πρὸς τὴν μεγαλειτέραν διάστασιν τοῦ ὀρθογωνίου. Διαπερώμενος πλαγίως, θὰ καταλάβῃ ἐντελῶς τὴν θέσιν τῆς ὠοειδοῦς ὀπῆς.

Τὶς οἶδε, ἐὰν ὁ Νεύτων, σχεδὸν σύγχρονος τοῦ πατρὸς Leurechon, ἐγνώριζε τοῦτο, δὲν θὰ ὠφελεῖτο ἐκ τοῦ ἀθώου τούτου προβλή-

ματος; Καὶ ὄντως αὐτὸς δὲν εἶνε, ὅστις διὰ νὰ δώσῃ διέξοδον εἰς τὰς δύο γαλὰς αὐτοῦ μικρὰν καὶ μεγάλην, αἵτινες ἔπαιζον ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του, κατεσκεύασε δύο ὀπὰς εἰς τὴν θύραν, μίαν μεγάλην καὶ μίαν μικράν, χωρὶς νὰ σκεφθῇ, ὅτι μόνη ἡ μεγάλη ὀπὴ ἤρκει καὶ διὰ τὰς δύο; Οἱ μεγάλοι ἄνδρες ἔχουσι καὶ αὐτοὶ τοιαύτας ἀνοησίας, ἴσως ὅμως καὶ ἡ ἱστορία αὕτη νὰ ἦνε ἁπλῆ διάδοσις.

Ὁ σοφὸς ἰησουΐτης ἐξακολουθεῖ παρακατιὼν σοβαρῶς ἐπιλαμβανόμενος τοῦ θέματος, ἀλλὰ μετὰ ἰδιαζούσης χάριτος.

«Μοὶ παρουσιάζεται περίεργον θέμα: Εἶναι δυσκολώτερον νὰ γράψῃ τις ἐντελῆ κύκλον ἄνευ διαβήτου, ἢ νὰ εὕρῃ τὸ κέντρον καὶ τὸ μέσον κύκλου τινός;» ἢ μᾶλλον: «Ὅταν δὲν δύναται τις νὰ διαπεράσῃ μίαν σφαῖραν διά τινος ὀπῆς, τοῦτο προέρχεται ἐκ σφάλματος τῆς ὀπῆς, ἤτις εἶναι πολὺ μικρά, ἢ τῆς σφαίρας, ἥτις εἶναι πολὺ μεγάλη;»

Καὶ συζητεῖ σπουδαίως τὰ ζητήματα ταῦτα ἐν ἀρκεταῖς σελίσι τοῦ πονήματός του, ἀποφαινόμενος φρονίμως ἐν τέλει, ὡς ἑξῆς: «Ἴδετε, πῶς συζητοῦσι περὶ ὄνου σκιᾶς, ἐπὶ θέματος θαυμαστοποιίας;»

Μετὰ τοῦτο ἐπὶ μακρὸν ἐκτείνεται ἐπὶ τῆς ἰδιότητος «τοῦ φυσικοῦ μαγνήτου καὶ τῶν ἐπὶ τούτου προστριβομένων βελονῶν» καὶ προσθέτει τὰ ἑξῆς, ἐπὶ μεγίστῃ ἀπορίᾳ τοῦ ἀναγνώστου, ἀναλογιζομένου, ὅτι ταῦτα ἐγράφησαν τῷ 1626.

«Τινὲς εἶπον, ὅτι διὰ μέσου μαγνήτου ἢ ἄλλου τινὸς ἐμοί υ λίθου, δύο ἀπόντα πρόσωπα ἠδύναντο ν' ἀνταποκρίνωνται. Ὡς ἐν παραδείγματι, ὁ Κλαύδιος εὑρίσκεται εἰς Παρισίους καὶ ὁ Ἰωάννης εἰς Ρώμην. Ἐὰν ἀμφότεροι εἶχον ἀπὸ μίαν βελόνην μεμαγνητισμένην διὰ προστριβῆς ἐπί τινος λίθου, ἐχούσης τὸ ἰδίωμα ὁσάκις, ἡ μία τούτων κινεῖται ἐν Παρισίοις ἡ ἑτέρα, ἐν Ρώμῃ εὑρισκομένη, νὰ ἐκτελῇ τὴν αὐτὴν κίνησιν, θὰ ἠδύναντο ὁ Κλαύδιος καὶ ὁ Ἰωάννης νὰ συνεννοῶνται πληρέστατα δι' ἀλφαβήτου τινός.

Πλὴν ἐπιλέγει:

«Ἡ ἀνακάλυψις εἶναι λαμπρά, ἀλλὰ δὲν πιστεύω νὰ ὑπάρχῃ εἰς τὸν κόσμον μαγνήτης ἔχων τοιοῦτον προτέρημα». Ὁ πάτερ Leurechon ἀφιεροῖ εἶτα ὁλόκληρα κεφάλαια εἰς τὴν περιγραφὴν τῶν ἐπιπέδων, κυρτῶν, κοίλων, παραλλήλων κατόπτρων, κτλ., τῶν ὁποίων ἐξηγεῖ τὰ περίεργα φαινόμενα, καὶ ἐξικνεῖται μέχρι τῶν φαντασιωδῶν αὐτῶν ἰδιοτήτων.

Δὲν ἐνθυμούμεθα δυστυχῶς, τίς ἦτο ὁ ἀστρονόμος ἐκεῖνος, ὅστις πρῶτος συνέλαβε τὴν ἰδέαν τῆς μετὰ τῶν γειτόνων μας Σεληνιτῶν ἀνταποκρίσεως, ἐὰν τοιοῦτοι ὑπάρχωσιν. Κατ' αὐτὸν θὰ ἤρκει νὰ παραγάγῃ τις ἐπὶ τῆς γῆς σημεῖα δι' ἠλεκτρικοῦ φωτός, ἤτοι παμμεγέθη γεωμετρικὰ σχήματα, τὰ ὁποῖα οἱ κάτοικοι τῆς Σελήνης θὰ ἔβλεπον καὶ βεβαίως θὰ ἀπήντων δι' ἀναλόγων σχημάτων. Καὶ ἐν τούτοις ἡ ἰδέα τῆς μετὰ τῶν Σεληνιτῶν συνεννοήσεως δὲν εἶναι νέα, εἶναι τοῦ... Πυθαγόρα.

Ἰδοὺ τίνι τρόπῳ ὁ σοφὸς ἥρως τοῦ συγγράμματος τούτου ἀποφαίνεται.

«Ἀναφέρω ἓν πείραμα. Τίνι τρόπῳ δύναται νὰ κατορθωθῇ, ὥστε διὰ τῶν ἀκτίνων τοῦ ἡλίου νὰ ἀνασταριστῶνται, οἷα γράμματα θελήσῃ τις ἐπὶ τῶν τοίχων μεγάλης οἰκίας καὶ νὰ ἀναγινώσκωντοι μακρόθεν; Τοῦτο γίνεται, λέγει ὁ Maginus, ἀφοῦ γράψῃ τις ἐπὶ τῆς ἐπιφανείας ἑνὸς καθρέπτου δι' οἱουδήποτε χρώματος γράμματά τινα ἀρκούντως μεγάλα καὶ ἀντιστρόφως .... νὰ στρέψῃ τὸ κάτοπτρον πρὸς τὸν ἥλιον, καὶ τότε ταῦτα διὰ τῆς ἀντανακλάσεως θὰ ἐμφανισθῶσιν ἐμφανεστάτα ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς οἰκίας. Ἴσως διὰ τῆς ἀνακαλύψεως ταύτης ὁ Πυθαγόρας, ὑπέσχετο τὸ δυνατὸν τῆς μετὰ τῆς Σελήνης συνεννοήσεως τῆς σφαίρας μας».

Ἐξακολουθεῖ παρακατιών.

Ἂς ἐξετάσωμεν ἤδη πειράματά τινα ἐκτελούμενα *διὰ τοῦ ὕδατος ἢ ἄλλου τινὸς παρομοίου ρευστοῦ*.

«Τίνι τρόπῳ τὸ ὕδωρ πηγῆς τινος, κειμένης εἰς τοὺς πρόποδας ὄρους τινός, δύναται νὰ ἀνέλθῃ τὴν κορυφὴν τούτου, καὶ εἶτα νὰ κατέλθῃ ἐκ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς;»

«Πρέπει νὰ τοποθετήσῃ τις ἐντὸς τῆς πηγῆς μολύβδινον σωλῆνα ἢ ἐξ ἄλλης οὐσίας τοιοῦτον, ὅστις ἀφοῦ ἀνέλθῃ τὸ ὄρος, νὰ κατέρχηται ἀπὸ τῆς ἑτέρας πλευρᾶς καὶ νὰ φθάνῃ ὀλίγον τι κατώτερον τοῦ ἐπιπέδου, ἐφ' οὗ κεῖται ἡ πηγή, οὕτως ὥστε νὰ ἀποτελῇ σίφωνα... Εἶτα ποιεῖ ὀπὴν ἐπὶ τοῦ σωλῆνος τούτου τοῦ διὰ τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους διερχομένου, καὶ ἀφοῦ φράξῃ τὰς δύο ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ σωλῆνος ὀπὰς πληρώσῃ αὐτὸν ὕδατος ἐφ' ἅπαξ, καὶ μετὰ τοῦτο κλείσῃ ἐπιμελῶς τὴν ὀπὴν ταύτην. Τότε ἐὰν ἀνοιχθῶσιν ἀμφότεραι αἱ ἐπὶ τῶν ἄκρων τοῦ σωλῆνος ὀπαί, τὸ ὕδωρ τῆς πηγῆς θ' ἀνέρχηται διαρκῶς διὰ τοῦ σωλῆνος καὶ θὰ κατέρχηται ἐκ τῆς ἀντιθέτου πλευρᾶς τοῦ ὄρους, ἔνθα καταλήγει ὁ σωλήν. Ἡ μέθοδος αὕτη εἶναι ἀνακάλυψις πολὺ εὔκολος καὶ λαμπρά, δυναμένη νὰ παρέξῃ ὕδωρ εἰς χωρία καὶ πόλεις στερουμένας τοιούτου».

Ἐνίοτε ὅμως ὁ πάτερ Leurechon λαμβάνει μαθηματικήν τινα πρότασιν ἀληθῆ ἐν τῇ θεωρίᾳ καὶ μεταφέρει αὐτὴν ἐν τῇ πράξει, ὅπου δὲν ἐφαρμόζεται.

Εἶναι βέβαιον, ὅτι ἡ ἐπιφάνεια τῶν ὑδάτων, θεωρουμένη ἐπὶ μεγάλης ἐκτάσεως σχηματίζει τὴν περιφέρειαν σφαίρας, ἧς ἡ καμπύλη ἐστὶ τόσον ἐκτεταμένη, ὅσον ἡ ἀκτὶς εἶναι μεγαλειτέρα.

Ἐκ τῆς ἀρχῆς ταύτης ὁρμώμενος ὁ ἡμέτερος μαθηματικὸς, τίθησι καὶ λύει τὸ ἑξῆς ζήτημα.

«Εἶναι ἀληθὲς τὸ λεγόμενον, ὅτι τὸ αὐτὸ δοχεῖον δύναται νὰ περιλάβῃ περισσότερον ὕδωρ, οἶνον..... ἐν τῷ ὑπογείῳ ἢ ἐν τῇ στέγῃ οἰκίας, καὶ πλείω ἐν τοῖς πρόποσιν ὄρους ἢ εἰς τὴν κορυφήν;»

«Τοῦτο εἶναι ἀληθέστατον, διότι τὸ ὕδωρ διατίθεται πάντοτε κυρτοειδῶς περὶ τοῦ κέντρου τῆς γῆς. Καὶ ὅσῳ πλησιέστερον τοῦ κέντρου κεῖται τὸ δοχεῖον, ἡ ἐπιφάνεια τοῦ ὕδατος σχηματίζει μικροτέραν σφαῖραν, ἐξ οὗ ἀποδεικνύεται, ὅτι ὑπεράνω τῶν χειλέων του δύναται νὰ περιλάβῃ περισσότερον ὕδωρ ὅταν κεῖται ἐν τῷ ὑπογείῳ ἢ ἐν τῇ στέγῃ...»

Ἡ ναυσιπλοΐα οὐχ ἧττον οὐκ ὀλίγον ἀπασχολεῖ τὸν ἐργάτην τῶν *Τέρψεων*, ὅστις κάλλιστα ἐξηγεῖ διὰ τῆς διαφορᾶς τῆς πυκνότητος, «τὰ δυστυχήματα ἐκεῖνα τῶν πλοίων— σπάνια καθ' ἡμᾶς,—τὰ ὁποῖα ἐνῷ θαλασσοποροῦσι ἀκινδύνως ἐν τῷ πελάγει, ναυαγοῦσιν ἀφικνούμενα πρὸ τοῦ στομίου ποταμοῦ τινος γλυκέων ὑδάτων, μολονότι οὐδ' ἴχνος τρικυμίας ὑφίσταται».

Ἀφοῦ δὲ ὁ λόγος περὶ ναυσιπλοΐας, πάντες ἐνθυμούμεθα, ὅτι ἐν τῷ *Περίπλῳ τῆς γῆς ἐν 80 ἡμέραις* τοῦ Ἰουλίου Βέρν, ὁ φλεγματικὸς Φιλέας Fogg ἐκέρδισε τὸ στοίχημά του, διότι συνέλαβε τὴν ἰδέαν ν' ἀρχίσῃ τὸν περίπλουν ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, ὅτε πορευόμενος οὕτως πρὸ τοῦ ἡλίου, εἶδε τοῦτον διελθόντα ὀγδοηκοντάκις ἀπὸ τοῦ ἰσημερινοῦ, ἐνῷ οἱ σύντροφοί του εἶδον αὐτὸν ἑβδομήκοντα ἐννεάκις.

Ἰδοὺ κατὰ τίνα παράδοξον τρόπον τὸ γεωγραφικὸν τοῦτο πρόβλημα ἐκτίθεται ἐν ταῖς *Τέρψεσιν*.

«Πῶς εἶναι δυνατὸν δύο δίδυμοι, γεννώμενοι ταὐτοχρόνως καὶ ἀποθνήσκοντες εἶτα ὁμοῦ, ὁ εἷς νὰ ζήσῃ πλείω τοῦ ἑτέρου;

«Τοῦτο εὐκόλως ἐννοεῖται, ἐὰν ὑποθέσωμεν, ὅτι ὁ μὲν εἷς ταξειδεύῃ πρὸς ἀνατολὰς καὶ ὁ ἕτερος πρὸς δυσμάς, διότι ὁ πορευόμενος πρὸς ἀνατολὰς κατὰ τὴν πορείαν τοῦ ἡλίου θὰ ἀριθμῇ χρόνον ὑπάρξεως μεγαλείτερον τοῦ πορευομένου πρὸς δυσμάς».

Τὰ προβλήματα τῆς ἀριθμητικῆς, τῆς γεωμετρίας καὶ τῆς ἀστρονομίας, κατέχουσι σημαντικὴν θέσιν ἐν τῷ πονήματι τοῦ πατρὸς Leurechon. Ἐν τούτοις εἶναι ἄπορον πῶς δὲν συναντᾷ τις λύσεις τινὰς τοῦ περιφήμου προβλήματος τοῦ τετραγωνισμοῦ τοῦ κύκλου, αἵτινες ἐν τούτοις εὑρίσκονται εἰς τοιούτους μαθηματικοὺς τοῦ δεκάτου ἕκτου αἰῶνος καὶ αἱ ὁποῖαι ὅμως ἓν μόνον ἐλάττωμα ἔχουσι, τὸ νὰ μὴ ἦναι ἀκριβεῖς.

Τὸ τρίτον καὶ τελευταῖον μέρος ἀφιεροῦται εἰς τὴν *πυροτεχνίαν*, ἐν ᾗ προκαλεῖ τὴν προσοχὴν τοῦ ἀναγνώστου, ἀποφαινόμενος, ὅτι «τὸ πνεῦμα αὐτοῦ ἀκολουθοῦν τὴν κίνησιν τοῦ πυρός, ἀφίνει τὰ γήϊνα, ὅπως θαυμάσῃ τὰ οὐράνια, ἅτινα μόνον διακρίνουσι τὸν ἄνθρωπον τῶν ζώων, καὶ τὰ ὁποῖα ὡς μόνον ἀντικείμενον ἔχουσι τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς».

Περαιοῦντες τὴν ἐξέτασιν τοῦ περιέργου τούτου πονήματος, τὸ ὁποῖον μεγάλην σχέσιν ἔχει πρὸς τὰ δημοσιευόμενα ὑφ' ἡμῶν ἐπιστημονικὰ παίγνια, εὐελπιστοῦμεν ἐν τῷ μέτρῳ τῶν ἐλαχίστων ἡμῶν δυνάμεων, ν' ἀναπτύξωμεν παρά τισι τῶν ἡμετέρων ἀναγνωστῶν τὸν ζῆλον καὶ τὴν διάθεσιν πρὸς ἀναζήτησιν τῆς λύσεως τόσων χρησίμων κοινωνικῶν προβλημάτων, τὰ ὁποῖα κατὰ τὸν κ. Leurechon «δύνανται ν' ἀπασχολῶσι τὸ πνεῦμα μᾶλλον ὠφελίμως ἢ αἱ σωρεῖαι τῶν ἀκάρπων μυθιστορημάτων, τὰ ὁποῖα οἱ νεώτεροι συγγραφεῖς πωλοῦσιν ἀκριβώτερον τῆς *Φιλοσοφίας τοῦ Ἀριστοτέλους ἢ τῶν ἔργων τοῦ Ἀρχιμήδους*».

Φρίξ.

ΣΧΕΣΙΣ ΤΟΥ ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΟΥ

ΚΑΙ ΤΟΥ ΦΩΤΟΣ

Σπουδαίαν ἀνακάλυψιν ἐπέτυχεν ὁ Γερμανὸς φυσιοδίφης Φίλιππος Λέναρδ, καθηγητὴς τῆς φυσικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Κίελ. Ἀπὸ τοῦ 1895 εἶχεν ἐξακριβώσει ἐν ταῖς καθοδικαῖς ἀκτῖσι τὴν ἰδιότητα διαπεραστικῆς δυνάμεως καὶ φωτογραφικῆς ἐνεργείας· ἡ δὲ παρατήρησις αὕτη ὑπῆρξεν ἡ κυρία ἀφορμὴ τῆς ἀνακαλύψεως τῶν ἀκτίνων τοῦ Ρέντγεν. Τὴν ἐποχὴν ἐκείνην ἀπέδειξεν, ὅτι αἱ καθοδικαὶ ἀκτῖνες δὲν εἶνε μόνον ὁραταὶ ἐντὸς τοῦ γνωστοῦ σωλῆνος τοῦ Χίτορφ, ἀλλ' ὅτι δύνανται νὰ διαπεράσωσι τὸ ὑέλινον τείχωμα αὐτῶν καὶ νὰ ἐξέλθωσιν εἰς τὸν ἐλεύθερον χῶρον.

Ἡ σημερινὴ ἀνακάλυψίς του εἶνε πολὺ σπουδαιοτέρα, καθόσον ὑποδεικνύει περιεργοτάτην σχέσιν μεταξὺ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ, τῶν καθοδικῶν ἀκτίνων καὶ τοῦ φωτός.

Γνωστὴ εἶνε ἡ ἰδιότης τῶν εἰς τὸ ἀπώτατον ἄκρον τῶν χρωμάτων τῆς ἴριδος κειμένων φωτεινῶν ἀκτίνων, (τῶν ὑπεριωδῶν ἀκτίνων),

νὰ ἐκκενῶσιν ἠλεκτρικῶς, πεπληρωμένα σώματα. Ἠγείρετο ὅμως τὸ ζήτημα, τί ἀπεγίνετο ὁ ἠλεκτρισμὸς τῶν σωμάτων τούτων μετὰ τὴν ἀκτινοβολίαν ; Τὸ πρόβλημα τοῦτο ἤδη λύεται. Ὑπὸ τὴν ἐπίρροιαν τοῦ ὑπεριώδους φωτὸς μεταβάλλεται ἡ ἠλεκτρικὴ πλήρωσις σώματός τινος εἰς καθοδικὰς ἀκτῖνας, αἵτινες ἐκφεύγουσιν εἰς τὸν ἐλεύθερον χῶρον. Ἰδιαιτέρως περίεργα εἶνε τὰ δύο γεγονότα, πρῶτον, ὅτι μόνον μία ἀρνητικὴ ἠλεκτρικὴ πλήρωσις μεταβάλλεται εἰς καθοδικὰς ἀκτῖνας ὑπὸ τῶν φωτεινῶν ἐκείνων ἀκτίνων, καὶ δεύτερον, ὅτι τοιουτοτρόπως δύνανται νὰ γεννηθῶσι καὶ νὰ μεταβιβασθῶσι καθοδικαὶ ἀκτῖνες, καὶ εἰς χώρους ἐντελῶς κενοὺς ἀέρος, τοὐλάχιστον ἐφ' ὅσον ἐπιτυγχάνεται τοῦτο διὰ τῶν σημερινῶν ἀεραντλιῶν. Μέχρι τοῦδε ἐθεωρεῖτο ἀδύνατος ἡ ἠλεκτρικὴ ἐκκένωσις ἐντὸς χώρου κενοῦ ἀέρος.

Ὁ Λέναρδ ἐξηκρίβωσε πρὸς τούτοις, ὅτι αἱ οὕτω παραχθεῖσαι καθοδικαὶ ἀκτῖνες μετακινοῦνται μὲ ταχύτητα, ἥτις ἀνέρχεται μόλις εἰς τὸ 1)3ο τῆς τοῦ φωτός, ἑπομένως εἶνε αἱ βραδύτατα ἀκτῖνες, αἵτινες ἀνεκαλύφθησάν ποτε, καθότι ἡ ταχύτης τοῦ ἠλεκτρισμοῦ ὑπερβαίνει κατὰ πολὺ τὴν τοῦ φωτός.

Ὅλος ὁ εἰδικὸς ἐπιστημονικὸς τύπος ἐξαίρει τὸ βαρυσήμαντον τῶν νέων πειραμάτων τοῦ Λέναρδ, ἐξ οὗ ἀναμένεται, ὅτι θὰ λυθῶσι πολλὰ φωτο-ηλεκτρικὰ φαινόμενα, μεγίστης σπουδαιότητος, ἰδίᾳ τῆς σχέσεως τοῦ ἠλεκτρισμοῦ πρὸς τὸ φῶς, καὶ τῆς ὁποίας ἡ πραγματοποίησις φαίνεται νῦν ἐγγυτέρα ἢ ἄλλοτε.

Ν. Ο.

ΑΝΑΝΕΩΣΙΣ ΤΟΥ ΑΕΡΟΣ

Τὸ σπουδαῖον τοῦτο πρόβλημα ἕνεκα τῶν ποικίλων καὶ ἐνδιαφερουσῶν ἐφαρμογῶν, πρὸ πολλοῦ ἀπησχόλησε τοὺς σοφοὺς. Ἀλλ' ἡ μέθοδος τῶν κ. κ. Desgrez καὶ Balthazard, τῆς ὁποίας ἡ ἀρχὴ εἶναι καθ' ὁλοκληρίαν νέα, φαίνεται, ὅτι τῷ ὄντι δίδει πρακτικὴν λύσιν τοῦ ζητήματος.

Ἡ μέθοδος αὕτη βασίζεται εἰς τὴν ἀποσύνθεσιν τοῦ διοξειδίου τοῦ ἀνθρακίου ὑπὸ τοῦ ὕδατος.

Ἐὰν φαντασθῶμεν ἄνθρωπον ἐγκεκλεισμένον π. χ. εἰς σκάφανδρον, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἔχῃ οὐδεμίαν συγκοινωνίαν μὲ τὸ ἐξωτερικόν, δὲν θὰ βραδύνῃ νὰ πνιγῇ ἕνεκεν ἐλλείψεως ἀέρος· ἀλλ' ἐὰν ληφθῇ φροντὶς νὰ τοποθετηθῇ εἰς τὸ ἐσωτερικὸν τοῦ σκαφάνδρου, μηχάνημα ἀνάλογον πρὸς ἐκεῖνο τῆς παραγωγῆς τοῦ ἀσετυλενίου, περιέχον πλάκας ἐκ διοξειδίου τοῦ νατρίου, ἅς εἰδικὸς μηχανισμὸς μετατοπίζει μίαν πρὸς μίαν κατὰ κανονικὰ διαστήματα, εἰς μικρὰν δεξαμενὴν ὕδατος, θὰ ἐκλύεται συνεχὲς ῥεῦμα ὀξυγόνου, ὅπερ θὰ ἀνανεώνῃ τὸ διὰ τῆς ἀναπνοῆς καταναλωθὲν, ἐν ᾧ ἡ ἐκ τῆς ἐπιδράσεως τοῦ ὕδατος ἐπὶ τοῦ διοξειδίου παραγομένη σόδα, θὰ ἀπορροφᾷ ταὐτοχρόνως, καθ' ὅσον παράγεται, τὸ ἐκπνευσθὲν ἀνθρακικὸν ὀξὺ ὑπὸ τοῦ ἐντὸς τοῦ σκαφάνδρου ἐγκεκλεισμένου ἀνθρώπου.

Ὁ ἀναπνεύσιμος ἀὴρ θ' ἀνεγεννᾶται λοιπὸν διηνεκῶς, ἐφ' ὅσον διαρκεῖ ἡ λειτουργία τοῦ μηχανήματος, δηλ. μέχρις οὗ ἡ προμήθεια τοῦ διοξειδίου τοῦ νατρίου ἐξαντληθῇ. Βεβαίως δὲ θὰ τελειοποιήσωσι τὰ μηχανήματα ταῦτα καὶ θὰ ἐξασφαλίσωσι τὴν ἀπόλυτον λειτουργίαν των ἀλλὰ ὁποῖον εὐρὺ στάδιον ἐφαρμογῶν μέλλει νὰ διατρέξῃ ἡ νέα αὕτη μέθοδος τῆς συνεχοῦς ἀναγεννήσεως τοῦ ἀέρος·

Ὡμιλήσαμεν περὶ σκαφάνδρων, διότι ταῦτα ἐχρησίμευσαν εἰς τὰ πρῶτα πειράματα τῶν κ κ Desgrez καὶ Balthazard τὰ μηχανήματα τῶν πυροσβεστῶν διὰ νὰ εἰσδύωσιν εἰς τὰ μὴ ἀναπνεύσιμα μέρη, δύνανται οὕτω νὰ βελτιωθῶσιν, ἀλλὰ πρὸ πάντων εἰς τὴν ὑποβρύχιον ναυτιλίαν ἡ ἐφεύρεσις τῶν δύο γάλλων σοφῶν φαίνεται θὰ παράσχῃ μεγάλας ἐκδουλεύσεις.

Ν. Γ. Πς.

ΑΙ ΝΕΦΕΛΑΙ ΤΟΥ ΑΡΙΣΤΟΦΑΝΟΥΣ

Πρὸς πληρεστέραν κατανόησιν τοῦ διανήμου τούτου ἔργου τοῦ Ἀριστοφάνους, ἤδη, ὅτε μετεφράσθη ἡ κωμῳδία αὕτη εἰς τὴν καθωμιλουμένην γλῶσσαν καὶ πολλοὶ ἔλαβον ἀφορμὴν ν' ἀκούσωσι τὴν διδασκαλίαν αὐτῆς ἀπὸ τῆς σκηνῆς, μεταφέρομεν ὧδε, ὅ,τι καὶ ἄλλοτε ἐδημοσιεύσαμεν περὶ αὐτῆς πρὸ δεκαετίας, ἐλπίζοντες, ὅτι θέλομεν ἱκανοποιήσει οὕτω πολλῶν ἀναγνωστῶν μας τὴν περιέργειαν καὶ φιλομάθειαν.

Αἱ Νεφέλαι, ὡς γνωστὸν, συγκαταριθμοῦνται μεταξὺ τῶν διασωθέντων δραμμάτων τοῦ Ἀριστοφάνους. Ἀλλ' ἡ λέξις μόνη αὕτη μᾶς ὑπενθυμίζει τὴν δίκην τοῦ Σωκράτους, καὶ τὴν ἀνέκαθεν διασπαρεῖσαν κοινὴν γνώμην, τὴν παριστῶσαν τὸν ποιητὴν, ὡς πρωταίτιον δῆθεν τοῦ θανάτου τοῦ φιλοσόφου ἢ μᾶλλον εἰπεῖν τοῦ τέκνου τούτου τῆς σοφίας, Σωκράτους.

Ὁ Αἰλιανὸς (ἀγνοεῖται δ' ἐπὶ τίνι ἐπερειδόμενος) λέγει, ὅτι οἱ ἀμφὶ τὸν Ἄνυτον (τοὐτέστιν ὁ Ἄνυτος καὶ ὁ Μέλιτος), θέλοντες νὰ προμαντεύσωσι τὸ ἀποτέλεσμα τῆς μελλούσης αὐτῶν κατηγορίας κατὰ τοῦ Σωκράτους, κατέπεισαν (διὰ χρηματικῆς βεβαίως ἀμοιβῆς) τὸν Ἀριστοφάνην, ἵνα ποιήσῃ κωμῳδίαν διασύρουσαν καὶ λοιδωροῦσαν αὐτόν, ὅπως διεγείρωσι τὸ πλῆθος κατ' αὐτοῦ : «Ἐπετίθεντο τῷ Σωκράτει καὶ ἐπεβούλευον οἱ ἀμφὶ τὸν Ἄνυτον . . . . Ἐκ τούτων οὖν ἐβουλήθησαν πεῖραν καθεῖναι ὑπὲρ τῆς κατ' αὐτοῦ διαβολῆς . . . Τί οὖν ἐπινοοῦσιν ; Ἀριστοφάνην τὸν τῆς κωμῳδίας ποιητήν, ἀναπείθουσι κωμῳδῆσαι τὸν Σωκράτην κτλ.» Αἰλίαν. βιβλ. Β'. ΙΙΙ.).

Ἐν τῇ ὑποθέσει ταύτῃ, αἱ Νεφέλαι ὤφειλον νὰ παρασταθῶσιν ἐν ἢ δύο τοὐλάχιστον ἔτη πρὸ τῆς δίκης, ὅπως οἱ κατήγοροι, ἐπωφελούμενοι ὑπὸ τῆς τοῦ δημοσίου ἀποστροφῆς, ἐπιφέρωσι κατὰ τοῦ Σωκράτους τὴν καιρίαν πληγήν. Ἀλλ' ἡ παράστασις τῶν Νεφελῶν ἐγένετο κατ' αὐθεντικὰς μαρτυρίας τὸ α'. ἔτος τῆς 89ης Ὀλυμπιάδος, ἤτοι 424 π. Χ., ἡ δὲ καταδίκη καὶ θάνατος τοῦ Σωκράτους, τὸ δ'. ἔτος τῆς 94ης, ἢ τὸ α'. τῆς 95ης Ὀλυμπιάδος, ἤτοι περὶ τὰ 400 ἢ 399 ἔτη π.Χ. Τὸ δ' ἀκριβὲς τῆς χρονολογίας καταφαίνεται καὶ ἐν αὐτῷ τῷ δράματι, ἔνθα ὁ ποιητὴς ὁμιλεῖ περὶ τοῦ Κλέωνος ὡς ἔτι ζῶντος. Ὁ δὲ δημαγωγὸς οὗτος ἀπέθανε, κατὰ τὸν Θουκυδίδην, τὸ 10ον ἔτος τοῦ Πελοποννησιακοῦ πολέμου, συμπίπτον πρὸς τὸ γ'. ἔτος τῆς 89ης Ὀλυμπιάδος. Ὅθεν τοῦτο ἀρκεῖ, ὅπως ἀθωώσῃ τὸν Ἀριστοφάνην ἀπὸ πάσης ὑπὸ τοῦ Ἀνύτου καὶ Μελίτου δωροδοκίας. Πρὸς δὲ τούτοις καὶ ἐν τῷ «Εὐθύφρονι» τοῦ Πλάτωνος, συγγραφέντι πολὺν χρόνον μετὰ τὴν ῥηθεῖσαν κωμῳδίαν, ἀναφέρεται περὶ τοῦ Μελίτου ὡς νέου ἔτι ἀνδρός.

Ἀλλ' ὅμως, εἰ καὶ ὁ ποιητὴς δικαιολογεῖται ἐν μέρει κατὰ τῆς κοινῆς ἐπιμέμψεως, δὲν ἐπιζητοῦμεν ν' ἀθωώσωμεν αὐτὸν ἐξ ὁλοκλήρου ὡς πρὸς τὸ ἀποτέλεσμα, καθότι αἱ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ ἐνοχοποιήσεις τοῦ φιλοσόφου ἠδύναντο νὰ παρασκευάσωσι σπουδαιότερον τὴν κατηγορίαν, μεμιγμέναι οὖσαι μετὰ πλείστων ὅσων χλευασμῶν. Αἱ κατὰ τὴν δίκην γενόμεναι αἰτιάσεις εἰσὶ σχεδὸν αἱ αὐταί, οἷαι καὶ ἐν τῇ κωμῳδίᾳ, ἤτοι: «Διέφθειρε τοὺς νέους, περιεφρόνει τοὺς θεοὺς τῆς πατρίδος, εἰσῆγε νέους θεούς . . . κτλ.».

Ποῖα λοιπὸν τὰ αἴτια τὰ πρακακινήσαντα τὸν Ἀριστοφάνην, ἵνα οὕτως σφοδρῶς ἐπιτεθῇ κατ' ἀνδρὸς σοφοῦ, καὶ μέχρι τοῦ νῦν θεωρουμένου, ὡς αὐτουργοῦ μεγάλης ἠθικῆς μετακοσμήσεως, ἀναμφωτοῦ τῆς ἀνθρωπότητος ; Ἰδοὺ αὐτά.

Ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἐποχὴν ἐκείνην φανερὰ διαμάχη μεταξὺ φιλοσόφων καὶ κωμικῶν ποιητῶν καὶ οὕτω μετὰ τῶν διαιρούντων τὰς Ἀθήνας πολιτικῶν κομμάτων συνεβάδιζον καὶ τὰ φιλοσοφικά. Οἱ φιλόσοφοι κατηγόρουν τὴν βωμολοχίαν καὶ ἀναισχυντίαν τῶν κωμικῶν, οὗτοι δὲ πάλιν διέσυρον ἐν τῷ θεάτρῳ τὰς λεπτολογίας καὶ λογομαχίας τῶν ἀντιπάλων των. Ὁ φιλόσοφος Ἵππων ὁ ἐκ τῆς νήσου Μήλου κατηγορηθεὶς ὡς ἄθεος, ὡς καὶ ἄλλοι τινες, περιυβρίσθησαν ὑπὸ τῶν κωμικῶν ποιητῶν Κράτητος καὶ Διφίλου. Ὁ Εὔπολις καὶ ὁ Ἀμειψίας δὲν ἐφείσθησαν ἀστεϊσμῶν κατὰ τοῦ Σωκράτους ἐν ταῖς κωμῳδίαις αὐτῶν. Ὁ δὲ Σωκράτης ἀπροκαλύπτως καὶ ἀναφανδὸν ἀνεκήρυττε τὴν ὀλιγωρίαν καὶ περιφρόνησίν του πρὸς τοὺς ἀναιδεῖς τούτους γελοιασμοὺς· Ἄλλως τε ἦτο φίλος τοῦ Εὐριπίδου, ἐλέγετο μάλιστα, ὅτι ἐβοήθει αὐτὸν εἰς τὴν σύνθεσιν τῶν τραγῳδιῶν του. Ὁ Ἀριστοφάνης λοιπὸν, ὅστις δὲν ἐφείδετο τοῦ Εὐριπίδου, ἦτο δυνατὸν νὰ μὴ ἐκτοξεύσῃ καὶ κατὰ τοῦ φιλοσόφου τὰς λοιδωρίας αὐτοῦ, ὡς οἱ ἄλλοι ποιηταί ;

Ὡς πρὸς τὸ ζήτημα, ἐὰν ἐν ταῖς «Νεφέλαις» ἠθέλησε νὰ ἐμπαίξῃ αὐτὸ μόνον τὸ ἄτομον τοῦ Σωκράτους, ἐὰν ἔλαβεν αὐτὸν ὡς ὑπογραμμὸν ἐκπροσωπεύοντα τοὺς σοφιστὰς, ἀμφότερα δύναταί τις νὰ ὑποθέσῃ εἰς ποιητὴν τοσούτῳ λεξίπλουτον καὶ δεινὸν περὶ τὰς ἀστειότητας.

Δημοτικὸς ὢν παρὰ τῷ Ἀθηναϊκῷ λαῷ ὁ Σωκράτης, ἐξήσκει τὸ ἐπάγγελμα τοῦ συνδιαλέγεσθαι καὶ φιλονικεῖν μετὰ τοῦ τυχόντος, ὁτὲ μὲν ἐν ταῖς δημοσίαις ἀγοραῖς, ὁτὲ δὲ ἐν τοῖς ἐργαστηρίοις τῶν κουρέων καὶ σκυτοτόμων. Τὸ σχῆμα, τὰ ἤθη καὶ ἡ οἰκειότης τῶν λόγων καὶ συγχρίσεων αὐτοῦ, παρεῖχον καλὴν ὕλην τοῖς κωμικοῖς, οἵτινες θηρεύοντες πάντοτε τὸν τρόπον τοῦ κινεῖν τὸν γέλωτα, οὐδένα σχεδὸν σεβασμὸν διετήρουν ὡς πρὸς τὰ πρόσωπα. Ὅθεν δὲν ἦτο δύσκολον νὰ προσάψῃ τις αὐτῷ χροιάν τινα γελοίου, καὶ ὁ Ἀριστοφάνης ἐπεσώρευσεν ἐπ' αὐτοῦ πλῆθος χαρακτηριστικῶν, ἐξ ὧν οἱ ἄλλοι φιλόσοφοι ὤφειλον βεβαίως ν' ἀπαιτήσωσι τὸ μέρος των. Οὕτω λοιπὸν μετὰ σοφιστῶν ἐλογίσθη τὸ τέκνον τοῦτο τῆς σοφίας, ὁ ὑπέρμαχος τῆς ἀρετῆς, καὶ ὁ ἀδιάλλακτος ἀντίπαλος αὐτῶν. Ἄλλως τε ἡ μετ' ἐπιστασίας μελέτη τῆς κωμῳδίας καὶ τῆς ἰδέας ἐφ' ἧς στηρίζεται, θέλει ἴσως διαφωτίσει περὶ τῆς πορείας, ἣν ἐβάδιζε τὸ πνεῦμα τοῦ ποιητοῦ καὶ τῶν ἐντυπώσεων ὑφ' ὧν ὡδηγεῖτο.

Ἡ ἀληθὴς ὑπόθεσις τῶν Νεφελῶν εἶνε ἡ ἀνατροφή. Τοῦτο δ' ἐναργῶς καταδείκνυται ἐν τῇ θαυμασίᾳ ἐκείνῃ σκηνῇ, ἐν ᾗ ὁ Δίκαιος καὶ ὁ Ἄδικος λόγος προσωποποιηθέντες συνερίζονται περὶ τοῦ τίς αὐτῶν νὰ διαμορφώσῃ τὴν καρδίαν τοῦ νέου Φειδιππίδου. Ἐνταῦθα ὁ ποιητὴς παρουσιάζει δύο ἀντιθέτους διδασκαλίας. Βλέπει τις ἀφ' ἑνὸς τὸν Δίκαιον νὰ αἰτιᾶται καὶ νὰ ἐπιπλήττῃ τὸν Ἄδικον, ὡς παρακωλύοντα τοὺς νέους νὰ φοιτῶσιν εἰς τὰ Σχολεῖα καὶ διαφθείροντα αὐτοὺς, καὶ συγχρόνως νὰ ἐξαίρῃ τὸ ἀρχαῖον τῆς ἀνατροφῆς σύστημα· αὐτὸ ἐκεῖνο, λέγει, ὅπερ ἐμόρφωσε τοὺς ἐν Μαραθῶνι μαχητὰς καὶ ἐδίδαξεν αὐτοὺς τὴν δικαιοσύνην καὶ μετριότητα. Τὸ δ' ἀξιόλογον τοῦτο χωρίον πρὸς τοῖς ἄλλοις ὑποδείκνυσιν, ὅτι οἱ τρεῖς βαθμοὶ τῆς στοιχειώδους ἐκπαιδεύσεως ἦσαν τότε τὰ μαθήματα τοῦ Γραμματιστοῦ, παρὰ τῷ ὁποίῳ οἱ παῖδες ἐμάνθανον τὸ ἀναγινώσκειν καὶ γράφειν, τοῦ Κιθαριστοῦ, ἤτοι Μουσικοδιδασκάλου, καὶ τοῦ Παιδοτρίβου ἢ διδασκάλου τῆς Γυμναστικῆς. Πρὸς τὸ σύστημα τοῦτο ἀντιπαρατίθησιν ὁ Δίκαιος τὸ τοῦ ἀντιπάλου του, οὗτινος τὰ ἐπακόλουθα ἦταν ἁπλῶς φλυαρίαι, ἠθῶν διαφθορὰ καὶ πνεῦμα στρεψοδικίας. Ἀφ' ἑτέρου ὁ Ἄδικος ἐξαίρει ἐκθειάζων τὴν νέαν αὐτοῦ μέθοδον, τὴν περιέχουσαν καὶ τὸ πολύτιμον πλεονέκτημα τοῦ κερδίζειν πᾶταν ἄδικον ὑπόθεσιν καὶ διαφθοράν. Ἀλλ' ἐν τῷ διαλόγῳ τούτῳ πρόκειται μόνον περὶ τῶν πρώτων βαθμῶν τῆς ἀνατροφῆς, ἐνῷ καθ' ὅλον τὸ ὑπόλοιπον μέρος τοῦ δράματος ἡ καθεαυτὸ ἰδέα ἐστὶν ἡ ἐπίκρισις τῶν διδασκαλιῶν καταλαβανουσῶν τὴν νεότητα, εὐθὺς ἅμα εἰσήρχετο εἰς τὸ στάδιον τοῦ βίου.

Ἀλλ' ἐν τῷ μέσῳ τῆς τότε δημοκρατικῆς τῶν Ἀθηνῶν κυβερνήσεως, ἧς τὸ μέγιστον ἐλατήριον ἦτο ἡ ῥητορική, πᾶς ὁ ἐπιθυμῶν ν' ἀποκτήσῃ ἐπιρροὴν καὶ μέρος ἐνεργὸν εἰς τὰ τῆς πόλεως, ὤφειλε νὰ ἦναι εἰδήμων αὐτῆς καὶ ῥήτωρ καθ' ὅλην τὴν σημασίαν τῆς λέξεως. Ἡ ἀξιολογότης δ' αὕτη τῆς χλιροτος τοῦ λόγου, κατέστησεν αὐτὴν τέχνην πολύπλοκον ἔχουσαν κανόνας σχολεῖα καὶ διδασκάλους πρὸς ἐντελῆ ἐκμάθησιν αὐτῆς. Οὕτω δ' ἡ ῥητορικὴ κατέστη μέρος ἀναπόσπαστον καὶ λίαν οὐσιῶδες τῆς ἀνατροφῆς καὶ συμπλήρωμα, οὕτως εἰπεῖν, αὐτῆς. Γιγνώσκομεν ὁπόσην περισυσίαν ἀπέκτησαν οἱ ῥήτορες καὶ ὁπόσης ἀπήλαυον ὑπολήψεως κατ' ἀρχάς. Ἀρκεῖ πρὸς τοῦτο ν' ἀναφέρωμεν τὸ ὄνομα τοῦ Ἰσοκράτους. Τέχνη λοιπὸν καλλιεργουμένη μετὰ τοσούτου ζήλου ἔμελλεν ἐντὸς ὀλίγου νὰ διυλισθῇ

καὶ λεπτυνθῇ. Ἀλλ' αἱ καταχρήσεις αὐτῆς δὲν ἐδράδυναν ν' ἀναφανῶσι. Τὰ μαθήματα τῶν ρητόρων μετέπεσον εἰς ἐπικερδῆ ἀγυρτείαν, εἰς τέχνην τοῦ τὰ ἐναντία διϊσχυρίζεσθαι καὶ ἀμφισβητεῖν. Οἱ ρήτορες ἐδίδασκον χάριν τοῦ χρήματος, τὸ κερδίζειν τὰς ἀδίκους ὑποθέσεις. Τὰ δὲ κοινὰ αὐτῶν ἐπιχειρήματα περὶ δικαίου καὶ ἀδίκου, περὶ κακίας καὶ ἀρετῆς, διέσειον καὶ διετάραττον τὰς ἠθικὰς πεποιθήσεις, προκαλοῦντα τὴν ἀπιστίαν καὶ τὸν πυρρωνισμόν. Ἰδοὺ τὸ ἔργον τῶν σοφιστῶν. Μετὰ φιλοσοσοφικῶν γνωμῶν καὶ τῶν ἐν τῇ ἐποχῇ ἐκείνῃ μᾶλλον εὐδοκιμούντων συστημάτων περὶ τῆς δημιουργίας τοῦ παντός. Ὅθεν τῶν κοσμογονιῶν τούτων ἐκγουσῶν ὄντως ἐκ τοῦ σύνεγγυς τὴν μυθολογίαν, ἡ θρησκεία τοῦ Κράτους συμπεριείχετο ἐν ταῖς συζητήσεσιν αὐτῶν. Ἐκ τούτου λοιπὸν ἡ ἐνοχοποίησις περὶ εἰσαγωγῆς νέων καὶ περιφρονήσεως τῶν πατρῴων θεῶν καὶ περὶ ἀσεβείας καὶ ἀθείας αἰτιάσεις.

Δυνάμεθα δ' ἐντεῦθεν νὰ συναγάγωμεν, ὁπόσον ταῦτα πάντα συνωθούμενα συνεχέοντο ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Ἀριστοφάνους καὶ ὅτι ρήτορες, σοφισταί, φιλόσοφοι, ἀσεβεῖς καὶ διαφθορεῖς νεότητος, παρίσταντο ἐνώπιόν του ὡς ἕν καὶ τὸ αὐτό. Ὅθεν ἡ ἀνατροφή, ἣν ἔδιδον τοῖς νέοις Ἀθηναίοις, εἶναι ἡ κυρία ὑπόθεσις αὐτοῦ.

Ἄλλως τε ὁ ἀναγινώσκων τὰς «Νεφέλας» δὲν δύναται νὰ μὴ θαυμάσῃ τὸ εὐφραδὲς καὶ γλαφυρὸν τῶν στίχων, καὶ τὸν ἀττικισμὸν τῆς γλώσσης αὐτοῦ, ὁτὲ μὲν χαριέσσης καὶ ἐπαγωγοῦ, ὁτὲ δὲ ἰσχυρᾶς καὶ συγκινητικῆς. Πρὸς δ' ἀπόδειξιν τοῦ ὕψους τῶν ἰδεῶν τοῦ ποιητοῦ, ἀρκεῖ ν' ἀναφέρωμεν ἐνταῦθα τὰ δύο ταῦτα τεμάχια τοῦ χοροῦ τῶν Νεφελῶν.

Α'.

Ἀέναοι Νεφέλαι
ἀρθῶμεν φανεραί, δροσερὰν φύσιν εὐάγητον
πατρὸς ἀπ' ὠκεανοῦ βαρυαχέος
ὑψηλῶν ὀρέων κορυφὰς ἐπὶ
δενδροκόμους, ἵνα
τηλλεφανεῖς σκοπιὰς ἀφορώμεθα
καρπούς τ' ἀρδομέναν ἱερὰν χθόνα
καὶ ποταμῶν ζαθέων κελαδήματα
καὶ πόντον κελάδοντα βαρύβρομον.
Ὄμμα γὰρ αἰθέρας ἀκάματον πελαγεῖται
μαρμαρέαις ἐν αὐγαῖς.
Ἀλλ' ἀποσεισάμεναι νέφος ὄμβριον
ἀθανάτως ἰδέας ἐπιδώμεθα
τηλεσκόπῳ ὄμματι γαῖαν».

ἤτοι :

«Ἀέναοι Νεφέλαι, ἐκ τοῦ κόλπου τοῦ σφοδρῶς ἠχοῦντος πατρὸς ἡμῶν Ὠκεανοῦ, ἃς ὑψωθῶμεν φαναραὶ ἐν δρόσῳ ἐλαφρᾷ τε καὶ λαμπρᾷ ἐπὶ τὰς κορυφὰς τῶν ὑψηλῶν καὶ κατασκίων ὀρέων, ὁπόθεν ἀναχαλύπτονται ἡμῖν μακρόθεν τὰ τηλεφανῆ ἀκρωτήρια, ἡ ἱερὰ γῆ, ἡ βριθουσα καρπῶν, ἡ ροὴ τῶν θείων ποταμῶν, καὶ ἡ βαρέως ἀντηχοῦσα θάλασσα. Τὸ ἀκάματον ὄμμα τοῦ κόσμου πόρα λάμπει δι' ἐξαισίου φωτός. Διαλυσάμεναι λοιπὸν τὴν περικαλύπτουσαν ἡμᾶς βροχερὰν ὁμίχλην, ἃς παρουσιασθῶμεν ἐπὶ τῆς γῆς καὶ τηλεσκοπήσωμεν αὐτὴν ἐν τῇ ἀθανάτῳ ἡμῶν καλλονῇ».

Β'.

Παρθένοι ὀμβροφόροι
ἔλθωμεν λιπαρὰν χθόνα Παλλάδος εὐανδρον [γᾶν
Κέκροπος ὀψόμεναι πολυήρατον
οὐ σέβας ἀρρήτων ἱερῶν, ἵνα
μυστοδόκος δόμος
ἐν τελεταῖς ἁγίαις ἀναδείκνυται.
οὐρανίοις τε θεοῖς δωρήματα
ναοὶ δ' ὑψιρεφεῖς καὶ ἀγάλματα.
καὶ πρόσοδοι μακάρων ἱερώταται,
εὐστέφανοί τε θεῶν θυσίαι, θαλία τε
παντοδαπαῖς ἐν ὥραις
ἤριτ' ἐπερχομένῳ βρομία χάρις
εὐκελάδων τε χορῶν ἐρεθίσματα
καὶ μοῦσα βαρύβρομος αὐλῶν».

ἤτοι :

«Τὴν βροχὴν φέρουσαι Παρθένοι, προσέλθωμεν ἵνα ἐπισκεφθῶμεν τὴν λιπαρὰν χώραν τῆς Ἀθηνᾶς, τὴν ἀξιέραστον καὶ εὔανδρον γῆν τοῦ Κέκροπος, ἔνθα ἀναδείκνυται ἡ λατρεία τῶν ἱερῶν μυστηρίων καὶ ὁ μυσταγωγὸς δόμος τῶν ἁγίων τελετῶν, αἵτε προσφοραὶ πρὸς τοὺς οὐρανίους θεοὺς, οἱ ὑψηλὴν ὀροφὴν ἔχοντες ναοί, καὶ τὰ ἀγάλματα αὐτῶν, αἱ ἱερώταται θρησκευτικαὶ πομπαί, τὰ λαμπρῶς ἐστεμμένα θύματα τῶν θεῶν, αἱ πανηγύρεις αἱ ἐν παντὶ καιρῷ τοῦ ἔτους, ἡ καθ' ἕκαστον ἔαρ ἑορτὴ τοῦ Βάκχου, τῶν εὐκρότων χορῶν ἡ τέρπουσα ἅμιλλα καὶ ἡ βαρηχοῦσα εὐφροσύνη τῶν αὐλῶν».

Ε. Γ.

Ο ΓΑΜΟΣ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΑΙΣ

ΠΟΙΗΤΗΣ ΚΑΙ ΖΩΓΡΑΦΟΣ

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΦΙΛΟΣΟΦΙΑ

Ἐξηπλωμένοι ἐπὶ εὐρέος καὶ ἀναπαυτικοῦ διβανίου ἐν καλλιτεχνικῇ τινι αἰθούσῃ, εἷς ποιητὴς καὶ εἷς ζωγράφος, συνεζήτουν ἑσπέραν τινα μετὰ τὸ γεῦμα περὶ διαφόρων ἀντικειμένων.

Ἦτο ὥρα τῶν διαχύσεων καὶ τῶν ἐκμυστηρεύσεων. Ἡ λυχνία ἐφώτιζεν ἀμυδρῶς τὴν αἴθουσαν, περιορίζουσα τὸν κύκλον τοῦ φωτὸς της εἰς τὸν τῆς συνομιλίας, μὴ ἐπιτρέπουσα τὴν ἐλευθέραν θέαν τῆς ἰδιοτρόπου πολυτελείας τῶν εὐρέων τοίχων, ἐστολισμένων διὰ περιέργων παραπετασμάτων, σπανίων πανοπλιῶν, μεγάλων θυρίδων, ἐχρωματισμένων ὑάλων, πολλῶν εἰκόνων, καὶ ποικίλων ἄλλων ἀντικειμένων τὰ ὁποῖα μόνη ἡ φαντασία τοῦ πραγματικοῦ καλλιτέχνου δύναται νὰ συγκεντρώσῃ ἐκεῖ. Μόνη δὲ ἡ εἰκὼν νέας τινὸς γυναικὸς ὀλίγον προεξέχουσα τῶν λοιπῶν, τετοποθετημένη οὕτως ὥστε νὰ φαίνηται, ὅτι βλέπει καὶ ἀκούει τοὺς ἐν τῇ αἰθούσῃ εὑρισκομένους, μὲ ὀφθαλμοὺς πλήρεις εὐφυΐας καὶ γλυκύτητος, μὲ στόμα σοβαρὸν καὶ χαρίεν, καὶ μὲ μειδίαμα ἐκφραστικὸν καὶ φυσικότατον ἐφαίνετο παραφυλάττουσα τὸ προσκεφάλαιον τοῦ συζύγου της, ἐν ᾧ ἀναπαύετο κατὰ τὰς ὥρας τῆς ἀνίας ἐν τῷ σπουδαστηρίῳ του, ἀπὸ τῶν ἀνοήτων καὶ ἀτόλμων. Χαμηλόν τι σκαμνίον παρακείμενον καὶ ζεῦγος μικρῶν κυανῶν πεδίλων εὑρισκομένων ἐπὶ τοῦ τάπητος, προέδιδον τὴν ὕπαρξιν παιδίου ἐν τῇ οἰκίᾳ· καὶ πραγματικῶς ἀπὸ τοῦ γειτνιάζοντος τῇ καλλιτεχνικῇ ταύτῃ αἰθούσῃ δωματίου, ἔνθα ἡ μήτηρ μετὰ τοῦ τέκνου

της πρὸ ὀλίγον εἶχον ἀποσυρθῇ, ἠκούοντο ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν γέλωτες καὶ ἐλαφραὶ ὁμιλίαι, ἐξ οὗ πᾶς τις ἐμάντευεν τὴν ὕπαρξιν ἐν τῇ οἰκίᾳ ταύτῃ πλήρους οἰκογενειακῆς φωλεᾶς.

Ἅπαντα δὲ ταῦτα διέχεον ἐν τῷ ἐσωτερικῷ τούτῳ διαμερίσματι ἀθῶον ἄρωμα οἰκιακῆς εὐτυχίας, τὸ ὁποῖον ὁ ποιητὴς μετὰ ἡδύτητος ἀνέπνεεν.

— Ἀναμφιλέκτως, φίλε μου, ἔλεγεν οὗτος πρὸς τὸν φίλον του, σὺ ἔχεις δίκαιον. Δὲν ὑπάρχουσι πολλοὶ τρόποι εὐτυχίας. Ἡ εὐτυχία ἔγκειται ἐκεῖ, μόνον ἐκεῖ . . . πρέπει δὲ νὰ μοὶ εὕρῃς σύζυγον.

Ὁ Ζωγράφος.

Μὰ τὴν πίστιν μου ! ὄχι ! ποτὲ δὲν θὰ κάμω τοιοῦτον τι... Νυμφεύθητι μόνος σου, ἐὰν θέλῃς, ἀλλ' ἐγὼ οὐδέποτε θ' ἀναμιχθῶ.

Ὁ Ποιητής.

Καὶ διατί ;

Ὁ Ζωγράφος

Διότι. . . . οἱ καλλιτέχναι δὲν πρέπει νὰ νυμφεύωνται.

Ὁ Ποιητής.

Μπᾶ ! περίεργον μοῦ φαίνεται τοῦτο. . . . Τολμᾶς σὺ νὰ λέγῃς τοιοῦτόν τι ἐνταῦθα, καὶ ἡ λυχνία δὲν σβέννυται ἀποτόμως, οἱ τοῖχοι δὲν καταπίπτουσι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς σου ;... Πλὴν, σκέφθητι τοὐλάχιστον, ἄθλιε, ὅτι δύο ὥρας μοὶ παρέχεις τὸ ἑλκυστικὸν θέαμα, καὶ μοὶ διεγείρεις τὴν ἐπιθυμίαν τῆς εὐτυχίας ταύτης, ἣν ἤδη παραδόξως μοὶ ἀπαγορεύεις. Ἢ μήπως ὁμοιάζεις πρὸς τοὺς ἀχρείους ἐκείνους πλουσίους, οἵτινες διπλασιάζουσι τὸ εὖ εἶναί των καὶ εὖ ἔχειν αὐτῶν διὰ τῆς τυραννίας καὶ δυστυχίας τῶν ἄλλων καὶ οὕτω κάλλιον καὶ ἡδύτερον ἀπογεύονται τῆς διαπύρου αὐτῶν εὐδαιμονίας, λησμονοῦντες σκοπίμως, ὅτι ἔξω τῆς οἰκίας των βρέχει καὶ ὅτι ὑπάρχουν ἐκεῖ πτωχοὶ ἄνευ ἀσύλου ;. . .

Ὁ Ζωγράφος.

Δύνασαι νὰ σκέπτησαι περὶ ἐμοῦ ὅ,τι καὶ ἂν θέλῃς, πλὴν σὲ ἀγαπῶ τόσον πολύ, ὥστε δὲν ἐπιθυμῶ νὰ σὲ βοηθήσω εἰς ἐκτέλεσιν ἀνοησίας ἀνεπανορθώτου μάλιστα, ἐξ ἧς δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἐξέλθῃς ἀζημίωτος.

Ὁ Ποιητής.

Ἐπέσαμεν, ὡς βλέπω, εἰς τὴν φιλοσοφίαν. Καὶ δὲν μοὶ λέγεις τότε σαφέστερον, τί τρέχει ; δὲν εἶσαι εὐχαριστημένος ;. . δὲν ζῇς ἐν πλήρει ἁρμονίᾳ μετὰ τῆς συζύγου σου καὶ τοῦ τέκνου σου ; σοὶ λείπει τίποτε ;....Εἰς ἐμὲ φαίνεται ἐν τούτοις, ὅτι πᾶν ἐνταῦθα ἀποπνέει εὐτυχίαν καὶ ἐν τόσῃ εὐρύτητι, ἐφ' ὅσον μία ἐξοχικὴ θυρὶς ἀπολαμβάνει τὸν θεῖον καὶ καθαρὸν ἀέρα τοῦ οὐρανοῦ.

Ὁ Ζωγράφος.

Ἔχεις δίκαιον. Εἶμαι εὐτυχής· ἐντελῶς εὐτυχής. Ὑπεραγαπῶ τὴν σύζυγόν μου, ἐν πλήρῃ καρδίᾳ. Ὁπόταν δὲ ἐνθυμῶμαι τὸ τέκνον μου, γελῶ μόνος ἐξ ἡδονῆς. Ὁ γάμος δι' ἐμὲ ὑπῆρξε λιμὴν τῶν ἀσφαλῶν καὶ ἡσύχων ὑδάτων, οὐχὶ ὅμως ὡς ἐκείνων, ἐφ' ὧν προσδένονται τὰ πλοῖα διὰ σχοινίων καὶ ἀλύσεων, ἵνα μὴ ἐξοκείλωσι καὶ ἵνα ἐκεῖ διαμένωσι διὰ παντός, ἀλλ' ὡς ἐκεῖνα, ἐν οἷς τὰ πλοῖα ἀγκυροβολοῦσι πρὸς ἀνασκευὴν καὶ παρασκευὴν τῶν ἱστῶν καὶ ἱστίων, ἵνα μετὰ τοῦτο ἐξέλθωσι διὰ νέας καὶ ἀγνώστους ἐκδρομάς. Οὐδέποτε κάλλιον εἰργάσθην, ἢ ἀφ' ὅτου ἐνυμφεύθην· αἱ δὲ ὡραιότεραι εἰκόνες μου χρονολογοῦνται ἀπὸ τῆς ἐποχῆς ἐκείνης.

Ὁ ποιητής.

Ἔ! πολὺ καλά, λοιπόν ;

Ὁ ζωγράφος.

Φίλε μου, μολονότι κινδυνεύω νὰ φανῶ πρὸς σὲ κενόδοξος, σοὶ λέγω, ὅτι τὴν εὐτυχίαν μου ἐκλαμβάνω, ὡς θαῦμα, ὡς πρᾶγμα ἀκατανόητον καὶ ἐξαιρετικὸν δι' ἐμέ. Ναί, ὅσῳ πλεῖον ἐξετάζω τί ἐστι γάμος, ἐπὶ τοσοῦτον ἐξίσταμαι διὰ τὴν τύχην, ἣν ἔσχον, καὶ ὁμοιάζω πρὸς τοὺς ἀμαθεῖς ἐκείνους, οἵτινες διέτρεξαν τὸν κίνδυνον χωρὶς νὰ τὸν προαισθανθῶσι, καὶ οἵτινες ὠχριῶσι μετὰ ταῦτα, ἐκπληττόμενοι ἐνταυτῷ διὰ τὴν τόλμην των.

Ὁ ποιητής.

Μά, ποῖοι λοιπὸν εἶναι αὐτοὶ οἱ τρομεροὶ κίνδυνοι ; . . .

Ὁ ζωγράφος.

Ὁ πρῶτος, ὁ μέγιστος πάντων εἶναι, ὅτι ὁ καλλιτέχνης ἀπόλλυσι τὴν ἱκανότητά του, τὴν δύναμίν του, τὴν μεγαλοφυΐαν του . . . καὶ δι' ἕνα καλλιτέχνην, νομίζω, ὅτι τοῦτο εἶναι τὸ πᾶν. Σημείωσον δὲ καλῶς, ὅτι τὴν στιγμὴν ταύτην δὲν ὁμιλῶ περὶ τῶν συνήθων συνθηκῶν τοῦ βίου. Σύμφημι καθ' ὅλα, ὅτι ὁ γάμος εἶναι ἐξαίσιον πρᾶγμα καὶ ὅτι τὸ πλεῖστον τῶν ἀνθρώπων δὲν ἀρκεται νὰ κάμνῃ τοὺς ὑπολογισμούς του, ἢ ὅταν ἡ οἰκογένεια συμπληρώσῃ αὐτοὺς ἢ τοὺς ἐξογκώσῃ. Ἐνίοτε μάλιστα τοῦτο εἶναι μία ἀπαίτησις ἐξ ἐπαγγέλματος. Ὁ συμβολαιογράφος δὲν φαντάζεται τὸ τοιοῦτον, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς τοὺς ζωγράφους, ποιητάς, συγγραφεῖς, γλύπτας, μουσικούς, οἵτινες ζῶμεν μακρὰν τῆς τύρβης τοῦ βίου καὶ τῶν λοιπῶν ἀνθρώπων, ἀσχολούμενοι μόνον εἰς τὸ νὰ σπουδάζωμεν αὐτούς, εἰς τὸ νὰ

τοὺς ἀπομιμώμεθα, ἱστάμενοι πάντοτε ὀλίγον μακρὰν αὐτῶν, ὡς ἀπομακρυνόμεθα πρὸ εἰκόνος τινός, ἵνα κάλλιον παρατηρήσωμεν αὐτήν, δι' ἡμᾶς λέγω, ὁ εὐτυχὴς γάμος εἶναι μία ἐξαίρεσις. Διότι εἰς τὸ νευρικὸν αὐτὸ ὄν, τὸ ἀπαιτητικόν, τὸ εὐπαθές, τὸ εὐαίσθητον, καὶ τὸ ἀνδρόπαιδον αὐτό, ὅπερ καλοῦσι *καλλιτέχνην* ἀπαιτεῖται εἰδικὸς τύπος γυναικός, σχεδὸν δυσεύρετος· καὶ τὸ ἀσφαλέστερον εἶναι, νὰ μὴ τὸν ἀναζητήσῃ τις... Ἄχ! πόσον καλῶς εἶχεν ἐνοήσῃ τοῦτο, αὐτὸς ὁ μέγας Δελακρουά, ὃν τόσον θαυμάζεις! Τί ὡραίαν ζωὴν διῆγε, περιωρισμένος ἐντὸς τῶν τεσσάρων τοίχων τοῦ ἐργαστηρίου του, ἀποκλειστικῶς ἀφωσιωμένος εἰς τὴν τέχνην! Μίαν ἡμέραν ἐθαύμαζον τὸν οἰκίσκον αὐτοῦ μετὰ τοῦ κηπαρίου του, μεστοῦ ἐκ ρόδων, καὶ ἔνθα διεσκέδαζε μόνος ἐπὶ εἴκοσιν ἔτη! Εἶχεν ὁλόκληρον τὴν ἡσυχίαν καὶ τὴν στενοχωρίαν τοῦ μονήρους βίου!... Ἀλλά, φαντάσθητι ἤδη τὸν Δελακρουὰ ἔγγαμον, πατέρα οἰκογενείας, περιβαλλόμενον ὑφ' ὅλων τῶν ἀπασχολήσεων, τῆς ἀνατροφῆς τῶν τέκνων, τῶν χρημάτων, τῶν ἀσθενειῶν, κλπ. νομίζεις, ὅτι τὸ ἔργον του ἤθελεν εἶναι τὸ αὐτό;

Ὁ ποιητής.

Μοὶ ἀναφέρεις τὸν Δελακρουᾶ, ἐγὼ σοὶ ἀναφέρω τὸν Βίκτωρα Οὐγγώ... Νομίζεις, ὅτι ὁ γάμος ἠνώχλησεν αὐτὸν νὰ γράψῃ τόσα θαυμάσια ἔργα;...

Ὁ ζωγράφος.

Ὄντως, φρονῶ, ὅτι ὁ γάμος οὐδόλως τὸν ἠνώχλησε... πλὴν πάντες οἱ σύζυγοι δὲν κέκτηνται τὴν μεγαλοφυΐαν, ἥτις νὰ συγχωρῇ αὐτούς, οὐδὲ τὸν μέγαν ἥλιον τῆς δόξης των, ἵνα ἀποξηράνῃ τὰ δάκρυα, τὰ ὁποῖα προξενοῦσιν εἰς τοὺς ἄλλους... Ἄλλως τε, ὁποία ἡ εὐχαρίστησις τῆς γυναικός, νὰ ἦναι σύζυγος τοιούτου μεγαλοφυοῦς ἀνδρός; Αἱ γυναῖκες τῶν ὁδοκαθαριστῶν εἰσὶ πολὺ εὐτυχέστεραι ἐκείνων!...

Ὁ ποιητής.

Πολὺ παράδοξον πρᾶγμα μοὶ φαίνεται νὰ συζητῶ περὶ γάμου πρὸς ἄνθρωπον νυμφευμένον, καὶ μάλιστα εὐτυχῆ φαινόμενον ἐκ τούτου, καὶ ἐν τούτοις κατακρίνοντα τὸν συζυγικὸν βίον.

Ὁ Ζωγράφος

Σοὶ ἐπαναλαμβάνω, ὅτι δὲν ὁμιλῶ περὶ ἐμοῦ οὐδ' ἐν παραδείγματι ἐμοῦ. Ἡ πεποίθησίς μου ἐσχηματίσθη ἀπὸ τὰς δυστυχίας, ἃς συνήντησα παρ' ἄλλοις καὶ ἀπὸ τὰς τόσῳ συνεχεῖς παρεξηγήσεις τοῦ βίου τῶν καλλιτεχνῶν, αἵτινες φυσικῶς προέρχονται ὑπὸ τοῦ ἀτάκτου ἡμῶν βίου. Ἰδὲ τὸν γλύπτην ἐκεῖνον, τὸν κάτοχον πάσης ὡριμότητος ἐν πνεύματι, ἡλικίᾳ καὶ ἱκανότητι, ὅστις ἠναγκάσθη νὰ ξενιτεύσῃ καὶ νὰ φέρῃ μεθ' ἑαυτοῦ ἐν ἀγωνίᾳ ἴσως, σύζυγον καὶ τέκνα. Ἡ κοινὴ γνώμη τὸν κατεδίκασε καὶ βεβαίως δὲν τὸν δικαιῶ. Ἐν τούτοις ὅμως δὲν ἀπορῶ πῶς περιῆλθεν εἰς τοιαύτην θέσιν! Ἦτο νέος, θιασώτης τῆς τέχνης του, ἀκοινώνητος ἐμίσει τὰς σχέσεις. Ἡ σύζυγός του ὅμως, καλὴ καθ' ὅλα καὶ πνευματώδης, ἀντὶ νὰ τὸν ἀπομακρύνῃ τῆς κοινωνίας ἣν ἀπηρέσκετο νὰ συναναστρέφηται, ἀπ' ἐναντίας ἐπὶ δεκαετίαν ὅλην τὸν κατεδίκασεν εἰς πλείστας ὅσας κοσμικὰς ὑποχρεώσεις. Ἤτοι τὸν ἠνάγκασε να κατασκευάζῃ ἄπειρα γελοῖα προπλάσματα καὶ μυρίας γλυπτικὰς ἀνοησίας, αἵτινες τῷ κατηνάλισκον τὸν χρόνον τῆς ἐργασίας του, καὶ εἰς ἐπίμετρον πάντων τὸν ἀπησχόλει δεκάκις καὶ πλέον τῆς ἡμέρας δι' ἐνοχλητικῶν ἐπισκέψεων· τὸ δ' ἑσπέρας τῷ προητοίμαζε τὰ ἐνδυματά του, ἀνοικτὰ χειρόκτια, καὶ ἔφερεν αὐτὸν ἀπὸ συναναστροφῆς εἰς συναναστροφήν.... Θὰ μὲ εἴπῃς ἴσως, ὅτι ἠδύνατο ν' ἀντιτείνῃ καὶ νὰ τῇ ἀπαντήσῃ ἀποτόμως: «Ὄχι, δὲν θέλω!» Πλὴν δὲν γνωρίζεις, ὅτι ὁ καθιστηκὼς βίος ἀποκαθίστησι τὸν ἄνδρα ἀκόλουθον τῆς γυναικός; Ὁ ἀὴρ τῆς οἰκίας μᾶς περιβάλλει, καὶ ἂν καὶ οὗτος δὲν ἀναμιγνύεται πιεστικῶς οὐχ ἧττον μᾶς σκοτίζει καὶ ταχέως μᾶς κουράζει καὶ μᾶς καταβάλλει. Ἄλλως τε, ὁ ἐρασιτέχνης διαθέτει πᾶσαν αὐτοῦ ἐν γένει τὴν δύναμιν καὶ τὴν προσωπικὴν ἐνεργειάν του εἰς τὸ ἔργον του, καὶ μετὰ τοὺς μονήρεις καὶ ὑπομονητικοὺς αὐτοῦ καθημερινοὺς ἀγῶνας, ἀκουσίως αἴφνης εὑρίσκεται τὸ ἑσπέρας ἢ καὶ ἐντὸς τῆς ἡμέρας ὅλως ἀνέτοιμος πρὸ τῶν μικρολογιῶν καὶ ψιλολογημάτων τοῦ περιπετειώδους καὶ σκληροῦ βίου. Καὶ παρασύρεται! Αἱ γυναικεῖαι τυραννίαι τὸν κλυδωνίζουσι, τὸν δαμάζουσι τὸν κατακτῶσι. Πλήν, προσοχή! δὲν πρέπει οὗτος νὰ αἰσθανθῇ καὶ πολὺ τὸν ζυγὸν τῆς παραφορᾶς, διότι ἐάν ποτε τὰ ἀόρατα αὐτὰ δεσμά, δι' ὧν περιβάλλουσιν αὐτὸν τοσοῦτον ὑπούλως περισφίγξωσιν αὐτὸν ὑπὲρ τὸ δέον, καὶ τὸν ἐμποδίσωσιν ἀπὸ τὴν καλλιτεχνικὴν αὐτοῦ προσπάθειαν, διὰ μιᾶς, δι' ἑνὸς λακτίσματος τότε οὗτος διασπᾷ τὰ πάντα καὶ ἀπιστῶν εἰς τὴν ἰδίαν αὐτοῦ ἀδυναμίαν τρέχει ἀνὰ τὰ ὄρη....

Γίνεται τρελλός!

Ἡ σύζυγός του τότε δή, τότε ὀδύρεται καὶ ἡ τάλαινα ἀνακράζει ἔξαλλος· «Μὰ διατί;» Τίποτε! ἡ δυστυχὴς δὲν τὸ εἶχεν ἐννοήσει ἐγκαίρως, διότι δὲν ἀρκεῖ ἡ γυνὴ νὰ ἦναι καλὴ καὶ πνευματώδης διὰ νὰ λέγηται *ἀληθὴς σύντροφος ἑνὸς ἐρασιτέχνου*, ἀλλὰ πρέπει νὰ ἔχῃ καὶ ἄπειρον διάγνωσιν, πολλὴν αὐταπάρνησιν, ὅπερ εἶναι σπάνιον νὰ εὕρῃ τις εἰς μίαν νέαν γυναῖκα ἀμαθῆ ἔτι, καὶ ἐν ταὐτῷ περίεργον εἰς τὴν τοῦ βίου ἐξέλιξιν.... Ὁπόταν γυνή τις εἶναι ὡραία καὶ νυμφευθῇ ἄνδρα ἀνεγνωρισμένον καὶ ἰδίως περίδοξον, γίνεται πανταχόθεν δεκτή. Διάβολε! καὶ πόσον

ἀρέσκεται αὕτη νὰ ὑποδεικνύηται, ἐστηριγμένη εἰς τὸν βραχίονα τοιούτου ἀνδρός! Καὶ δὲν εἶναι πρᾶγμα φυσικώτατον τοῦτο; Ὁ σύζυγος ὅμως ἐν ἐναντίᾳ περιπτώσει, ἐὰν φανῇ ἐξηγριωμένος, ἐργάζεται καλήτερον, αἱ ὧραι δὲν τῷ ἐπαρκοῦν καὶ ἀπαρέσκεται εἰς τὰς ἐπιδείξεις. Τότε ἀμφότεροι γίνονται δυστυχεῖς, καὶ εἴτε ὁ ἀνὴρ ὑποχωρήσῃ εἴτε οὔ, ὁ βίος του ἐξέρχεται τῶν ὁρίων τῆς τάξεως καὶ τῆς ἡσυχίας.... Ἀ! πόσους τοιούτους ἀσυναρτήτους δὲν ἐγνώρισα, ὧν ἡ γυνὴ ὁτὲ μὲν ἐγένετο δήμιος, ὁτὲ δὲ τὸ θῦμα, μᾶλλον ὅμως δήμιος καὶ θῦμα καὶ σχεδὸν πάντοτε χωρὶς αὕτη νὰ τὸ ἐννοήσῃ! Ἰδοὺ ἀπόδειξις· προχθὲς ἤμην παρὰ τῷ φιλομούσῳ Δαρ....παρ' ᾧ εὑρίσκοντο καὶ τινες φίλοι του. Τὸν παρακαλοῦσι νὰ κρούσῃ τὸ κλειδοκύμβαλον. Μόλις ἀρχίζει νὰ ἀνακρούῃ μίαν ὡραίαν μαζοῦρκαν, ἡ γυνή του συνάπτει ὁμιλίας χαμηλῇ τῇ φωνῇ ἐν πρώτοις, καὶ εἶτα ὑψηλοφώνως, μετ' ὀλίγον δὲ γενικευθέντος τοῦ κακοῦ πάντες ὁμιλοῦσι. Αἴφνης παρετήρησα, ὅτι μόνος ἠκροώμην τῆς μουσικῆς. Τότε ὁ σύζυγος κλείσας τὸ κλειδοκύμβαλον, μοὶ λέγει μειδιῶν, μὲ ὕφος θλιβερόν. «Οὕτω πάντοτε συμβαίνει... ἡ σύζυγός μου δὲν ἀγαπᾷ τὴν μουσικήν.» Λοιπόν, φίλε μου, γνωρίζεις τρομερώτερον πρᾶγμα τούτου; Νὰ νυμφευθῇς γυναῖκα, ἥτις νὰ μὴ ἀγαπᾷ τὴν τέχνην σου... Ἄπαγε! ἀγαπητέ μου, μὴ συζευγνύεσαι ποτέ, εἶσαι μόνος, εἶσαι ἐλεύθερος, καὶ φύλαξον ἐν πολυτίμῳ θήκῃ τὴν μοναξίαν σου καὶ τὴν ἐλευθερίαν σου.

Ὁ ποιητής.

Διάβολε! πόσον ἐξαισίως πλέκεις τὰ πράγματα, κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν σου, σύ, ὅστις ἐκθειάζεις τὸν μονήρη βίον, ἐνῷ δὲν τὸν ἔχεις καὶ ἐνῷ γεύεσαι τοὐναντίον τῶν θελγήτρων τῆς συντροφικῆς ζωῆς! Μετ' ὀλίγον ἅμα ἀναχωρήσω, ἐὰν σοῦ ἐπέλθωσιν ἰδέαι πρὸς ἐργασίαν, παρὰ τῇ σβεννυμένῃ πυρᾷ σου θὰ τὰς ἀκολουθήσῃς ἐν ἡδύτητι, χωρὶς νὰ αἰσθανθῇς ποσῶς τὴν εὐρεῖαν ἀτμόσφαιραν τῆς ἀπομονώσεως, ἐν τῷ κενῷ τῆς ὁποίας ἡ ἔμπνευσις χάνεται, ἐξατμίζεται.... Ἤδη ἀναλογίσθητι, ἐὰν εὑρίσκεσο μόνος κατὰ τὰς μακρὰς ὥρας τῆς ἐργασίας! Ἔ! φίλε μου, ὑπάρχουσι στιγμαὶ ἀνίας, ἀποθαρρύνσεως, καθ' ἃς ἀμφιβάλλει τις περὶ τοῦ ἑαυτοῦ του καὶ περὶ τῆς τέχνης του. Τότε δή, τότε ἀναλογίζεταί τις τὴν εὐτυχίαν νὰ ἔχῃ πλησίον του, πάντοτε ἑτοίμην καὶ πιστήν, ψυχὴν ἀγαπῶσαν, πρὸς ἣν νὰ δύνηται νὰ διαμοιράσῃ τὴν θλῖψιν του, ἄνευ φόβου διαταράξεως τῆς ἐμπιστοσύνης, καὶ τοῦ ἀναλλοιώτου ἐνθουσιασμοῦ του... Καὶ τὸ τέκνον!... τὸ ἀθῶον αὐτὸ μειδίαμα, τὸ ὁποῖον πάντοτε ἀναιτίως φαιδρύνεται, δὲν εἶναι ἡ καλλίστη ἠθικὴ ἀνανέωσις, ἣν δύναταί τις νὰ ἔχῃ; Πολλάκις ἐσκέφθην τοῦτο. Δι' ἡμᾶς τοὺς καλλιτέχνας, τοὺς κενοδόξους, οἵτινες ζῶμεν ἐκ τῆς ἐπιτυχίας τῶν ἔργων μας, ἐκ τῆς φαινομενικῆς φήμης καὶ τῆς κυματιζούσης ἐπιπολαιότητος, τὰ τέκνα, μία θετικότης εἶναι ἀπαραίτητος. Αὐτὰ μόνον δύνανται νὰ μᾶς παρηγορήσωσιν ὁπόταν γηράσωμεν. Ὅ,τι δὲ χάνωμεν, αὐτὰ τὸ κερδαίνουσι. Ἐὰν δὲ ἀποτύχωμεν εἰς ἓν ἔργον μας, λέγομεν τότε. «Τὸ τέκνον μου θὰ τὸ ἐπιτύχῃ» καὶ ἐφ' ὅσον ἡ κόμη μας ἀραιοῦται, χαίρομεν, διότι βλέπομεν πυκνουμένην τὴν τῶν τέκνων μας, χρυσίζουσαν, βοστρυχίζουσαν, ἐν πλήρει ζωῇ, καὶ ἐν μικρᾷ κεφαλῇ ξανθῇ νωχελῶς ἐφαπτούσῃ τῇ ἀπαλῇ ἡμῶν παρειᾷ.

Ὁ ζωγράφος.

Ἀ! ποιητά μου, ποιητά μου,... ἐσκέφθης· καὶ τί τροφὴ ἀπαιτεῖται διὰ τόσα...

Ὁ ποιητής.

Ὅ,τι καὶ ἂν εἴπῃς, ὁ καλλιτέχνης ἐγεννήθη διὰ νὰ ζῇ ἐν τῇ οἰκογενείᾳ του, καὶ τοῦτο εἶναι τόσον ἀληθές, ὥστε ὅσοι ἐξ ἡμῶν δὲν νυμφεύονται, καταφεύγουσι παρὰ τῇ πρώτῃ τυγχανούσῃ οἰκογενείᾳ, ὁμοιάζοντες πρὸς τοὺς ὁδοιπόρους ἐκείνους, οἵτινες ἀπαυδήσαντες πλέον νὰ διάγωσιν ἄνευ ἑστίας, καταλήγουσι τέλος εἴς τι δωμάτιον τοῦ ξενοδοχείου, ἔνθα διαπερῶσι τὸ ἐπίλοιπον τοῦ βίου των ἐν φρικώδει ἀπομονώσει, στενοχωρίᾳ καὶ ὀδύνῃ.

Ὁ ζωγράφος.

Οὗτοι ἔχουσιν ἄδικον, διότι ἀποδέχονται πάσας τὰς ἐνοχλήσεις τοῦ γάμου, χωρὶς οὐδέποτε νὰ αἰσθανθῶσι καὶ τὰ θέλγητρα.

Ὁ ποιητής.

Λοιπὸν ὁμολογεῖς, ὅτι ὑπάρχουσι θέλγητρα;

Ὁ ζωγράφος.

Δέκα ἐπὶ ταῖς χιλίαις ὀδύναις!

Ὁ ποιητής.

Ὦ! εἶσαι ἀπάνθρωπος!

Ὁ ζωγράφος.

Ὦ! εἶσαι φανταστιόπληκτος καὶ ὀπισθοδρομικός!

Ὁ ποιητής.

Μὴ ὁμιλεῖς πλέον οὕτως, διότι τότε οἱ ποιηταὶ πρέπει νὰ ἐκλίπωσι τῆς γῆς!

Ὁ ζωγράφος.

Νὰ ἐκλίπωσι, κύριε, διότι εἶσθε ἡ αἰτία τῆς παρεμποδίσεως τῆς ἀποθεώσεως τῆς καλλιτεχνίας. Ἀπεθεώσατε τὴν γυναῖκα, καὶ αὕτη κατέστρεψε τὴν καλλιτεχνίαν!

Ὁ ποιητής.

Εἶπον, ὅτι εἶσαι ἀπάνθρωπος! Ἰδὲ τὴν πρὸ τῆς κλίνης σου εἰκόνα τῆς γυναικὸς ταύτης. Σὺ ἐποίησας ταύτην; Εἶναι ἡ σύζυγός σου!

Ὁ ζωγράφος.

Ἰδού! νά! τὴν καταστρέφω! τὴν ποδοπατῶ... Ἐσὺ δέ, ἄθλιε! σὲ φονεύω, πλὴν ἡ καλλιτεχνία θὰ ἀποθεωθῇ.

Ὁ ποιητής.

Στῆθι! ἀπάνθρωπε! Κρύψον τὸ ὅπλον σου. Εἶσαι δολοφόνος! Ἡ ἀποθέωσις τῆς καλλιτεχνίας δὲν κατορθοῦται διὰ τῆς καταστροφῆς τοῦ πλάσματος τοῦ δημιουργοῦ!

Ὁ ζωγράφος.

Οὐχί! ἡ καλλιτεχνία θὰ ἀποθεωθῇ! Ἡ σύζυγός μου, ἣν μισῶ, δὲν ἀγαπᾷ τὴν τέχνην μου. Ὅ,τι σοὶ ἔλεγον, μοὶ συμβαίνει, εἶμαι δυστυχής! Ἐνυμφεύθην! κατεστράφην. Ἔκτοτε δὲν εἰργάσθην!

Ὁ ποιητής.

Ἄθλιε, ἐμπαίζεις τὴν ἀνθρωπότητα. Λάβε λοιπὸν τὴν ἀμοιβήν σου...

Ὁ ζωγράφος.

Ἄχ! εἶρων! μὲ ἔπληξας διὰ τοῦ ἐγχειριδίου σου! Σύζυγε...τέκνον μου, τρέξατε...ἐξ αἰτίας σας...ἄχ...νά...νά...καὶ σεῖς ἀποθάνετε...

Μόλις προσῆλθον ἥ τε σύζυγος καὶ τὸ τέκνον αὐτοῦ, διὰ τοῦ περιστρόφου του ὁ ζωγράφος ἔβαλεν εἰς τὴν καρδίαν ἀμφοτέρους, ἄπνους πρὸ αὐτοῦ πεσόντας· ὁ δὲ ποιητὴς καλύψας τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ διὰ τῶν χειρῶν, ἀνῆλθε τὰ ὄρη ψάλλων τὴν ἀδυναμίαν καὶ ἀτέλειαν τῆς ἀνθρωπίνης καρδίας!

Ροῦς

ΤΙΣ ΕΚΕΙΝΗ;

τῇ Δεσποιν. Ἰωάννᾳ Τζ...

Νερά μου δροσοστάλακτα
τὸν ῥοῦν σας σταματῆστε!
καὶ σεῖς πουλιὰ χαρούμενα
μὴ πλέον κελαϊδῆτε

—

Καὶ μὴν ἀνθίζετε κλαδιὰ
Σειρῆνες βουβαθῆτε
ἀστέρια μου πολύφωτα
'στὰ νέφη νὰ κρυφθῆτε!

Σκοτείνιασε ἥλιε λαμπρὲ
κάμε μ' αὐτὴ τὴ χάρι
καὶ νύμφη σὺ κροπόπεπλος
ἐρατεινὸν φεγγάρι!

—

Καὶ κῦμα γαλανόμορφον
'σ τὸν ἄμμο μὴ φλοισβίζῃς
αὔρα ζεφύρου δροσερὰ
'σ τοὺς κλάδους μὴ συρίζῃς.

—

Ἀκοῦστε! σταματήσατε!
νεάνις τις ποῦ ψάλλει
τὸ ᾆσμα της π' ἐξέρχεται
καὶ 'σ τοὺς ἀνέμους πάλλει.

—

Φεῦ! ἀπορεῖτε βέβαια
τὶς εἶναι ἡ παρθένος
ποῦ ψάλλει ᾆσμα λιγυρὸν
ὡσὰν ἐρώσης σθένος;

—

Ἄ! εἴσθε τυφλὰ, ἀναίσθητα
γιὰ 'κείνην ν' ἀπορεῖτε
εἶναι τοῦ κόσμου νηρεὶς
καὶ 'σ τὴν φωνήν της στῆτε.

—

Στῆτε! νὰ 'δῆτε ἔκπαγλα
τὰ κάλλη της ἐκεῖνα
π' ὅταν τὰ βλέπεις ἥλιε
δὲν ρίπτεις μιὰν ἀκτῖνα!

—

Καὶ νύμφη σὺ κροκόπεπλος
φεγγάρι μ' ὅταν βγαίνει,
τὸ φῶς σου τὸ οὐράνιον
καὶ χάνεται καὶ σβαίνει.

—

Καὶ σεῖς πουλιὰ μελῳδικὰ
ἐκείνην ἅμα ἰδῆτε
καὶ ᾆσμα της ἀκούσητε
τὸ ᾆσμα παραιτῆτε!

—

Καὶ κῦμα γαλανόμορφον
ὡς 'κείνην ἀντικρίζεις
παύεις τὸν ἦχον σου αὐτὸν
'στὴν ἄμμον δὲν φλοισβίζεις!

—

Εἶν' ἡ Βασίλισσα τῆς γῆς
τοῦ ἔρωτος ἡ μάννα,
εἶν' τῆς ψυχῆς μου ἡ ψυχὴ
ἡ φίλη μ' Ἰωάννα!

Ἀθῆναι.

Ἰω. Γ. Φρουδάκης

3 ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ 3

Η ΣΥΓΧΡΟΝΟΣ ΑΙΓΥΠΤΟΣ

ΥΠΟ ΕΠΟΨΙΝ

ΙΣΤΟΡΙΚΗΝ, ΕΜΠΟΡΙΚΗΝ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΝ

(Μετ' εἰκόνων)

(συνέχεια ἴδε προηγ. φύλλον)

Ἡ ἀνακάλυψις τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου εἶναι ζήτημα σπουδαῖον τοῦ αἰῶνός μας. Πρὸ πεντήκοντα ἐτῶν οὐ μόνον ἠγνοοῦντο αὗται, ἀλλὰ καὶ προσέκρουον οἱ διερευνηταὶ αὐτῶν κατὰ ἀνυπερβλήτων ἐμποδίων, ματαιούντων ἑκάστοτε τὰς προσπαθείας αὐτῶν καὶ τὸν ζῆλον. Χάριν ὅμως εἰς τὰς καταβληθείσας ἐνεργείας, εἰς τὴν πρόοδον πασῶν τῶν ἐπιστημῶν καὶ εἰς τὴν σιδηρᾶν θέλησιν τῆς συγχρόνου μεγαλοφυΐας, ἐλύθη καὶ τὸ ζήτημα τοῦτο πρὸ 27 ἐτῶν, οὐχὶ ὅμως καὶ ἄνευ θυσιῶν καὶ πολλῶν ἀγώνων.

Τῇ διαταγῇ τοῦ Μεχμὲτ-Ἀλῆ, ὁ Ἀρνὼ καὶ ὁ Σαβατιὲ ἀνεγνώρισαν τῷ 1840—1841 τὸ Βαρ-ἐλ-Ἀβράδ, ἄνωθι τοῦ Καρτούμ.

Τῷ 1856 ὁ Βολονιέζης ἐξηρεύνησε τὴν λίμνην Νού, τὴν χώραν τοῦ Δίνκας καὶ τοὺς ἀνθρωποφάγους τοῦ Νιὰμ-Νιάμ.

Τῷ 1856 ὁ Ἀνδρέας Δεβόνδ, ἔμπορος, ἔδωκε πληροφορίας τινὰς ἐπὶ τῆς πορείας τοῦ Νείλου. Ὁ δόκτωρ Πενὲῦ ἀπεβίωσεν ἐξερευνῶν τὸ Γοντόκορον, ὁ δὲ Πρισσενὲρ ἀπέθανε τῷ 1864 ἀφοῦ ἐξηρεύνησε τὸ Σουάναρ.

Ἐν τούτοις τὸ ἐνδιαφέρον τοῦ κοινοῦ πρὸς λύσιν τοῦ προβλήματος τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου ἐκορυφώθη, μᾶλλον ἐν ἔτει 1855, ὅτε ἀνεκαλύφθη ἡ λίμνη Ταγγανίκα.

Τῷ 1845 ὁ Μεζὰν θελήσας νὰ διασχίσῃ τὴν Ἀφρικὴν πεζῇ, ἐξ ἀνατολῶν πρὸς δυσμάς, ἐκωλύθη ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων, οἵτινες διημέλισαν αὐτὸν εἰς τεμάχια. Ἐν τούτοις ἡ τύχη τούτου δὲν ἀπεθάρρυνε τοὺς θηρευτὰς τῶν τιμῶν καὶ τῆς δόξης, τῷ δὲ 1855 δύο γερμανοὶ ἀπόστολοι, ὁ Βούρτων καὶ ὁ Σπέκ, προσείλκυσαν τὴν προσοχὴν τῶν σοφῶν ἐπὶ εὐρείας τινὸς λίμνης ὑπαρχούσης κατὰ τὸ λέγειν των, ἐφ' ὅλου τοῦ κεντρικοῦ μέρους τῆς Ἀφρικῆς. Ἡ Γεωγραφικὴ Ἑταιρεία τοῦ Λονδίνου ἀμέσως ἐπεφόρτισε τούτους νὰ ἐξερευνήσωσιν αὐτήν· κατὰ δὲ τοὺς πρώτους μῆνας τοῦ ἔτους 1857 ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἀπεβιβάσθη εἰς Ζανζιβάρ, καὶ τῇ 13 Φεβρουαρίου 1858 μετὰ πολλὰς κακουχίας, κινδύνους καὶ παντοίας στερήσεις ἀνὰ τὰ ἀπολύτευτα καὶ ἔρημα ταῦτα μέρη, ἀνεκάλυψε τέλος, ἀφοῦ διῆλθε μετὰ κόπου ἀπότομόν τι καὶ ἀκανθῶδες ὄρος, εὐρεῖαν τινα καὶ λείαν ἐπιφάνειαν. Ἦτον ἡ λίμνη Ταγγανίκα.

Ὁ Βούρτων ἠσθένησε, ὁ δὲ Σπὲκ ἐξακολουθήσας τὸ δρομολόγιον, ἀνεκάλυψεν ἐνδότερον ἑτέραν λίμνην, τὴν Νυότζαν, ἣν ἐκάλεσε Βικτωρίαν. Ἔμαθε δὲ παρὰ τῶν αὐτοχθόνων, ὅτι αὕτη ἐξετείνετο πολὺ μακρὰν καὶ ὅτι μεσημβρινόθεν ἔρρεε ποταμός, ὅστις πιθανῶς ἡνοῦτο μετὰ τοῦ Νείλου.

Τῇ 26 Ἰουλίου 1858 ἡ ἀποστολὴ αὕτη ἔλαβε διεύθυνσιν πρὸς τὴν ἀκτὴν καὶ μετά τινας μῆνας ὁ Βούρτων καὶ ὁ Σπὲκ ἀπεβιβάζοντο εἰς Ἀγγλίαν.

Ὁ Σπὲκ μετὰ τοῦτο ἀνέλαβε μόνος τὴν λύσιν τοῦ ζητήματος τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, τῇ δὲ 27 Ἀπριλίου 1860 ἀπέπλευσε διὰ τὴν Ἀφρικὴν καὶ ἀμέσως ἔλαβε διεύθυνσιν πρὸς τὴν δυτικὴν ἀκτὴν τῆς λίμνης Βικτωρίας, ὅπου κεῖται τὸ βασίλειον Καραγουὲ καὶ ἀφοῦ διῆλθε χώράν τινα πλήθουσαν ἐλεφάντων, ἀφίκετο εἰς τὸ τέρμα τοῦ ταξειδίου του, ἤτοι εἰς τὸ σημεῖον ἔνθα ὁ Νεῖλος ἐκφεύγει τῆς λίμνης Νυότζας, σχηματίζων καταρράκτην 12 ποδῶν ὕψους ἐπὶ τεσσάρων ἕως πέντε πλάτους.

Τῇ 15 Φεβρουαρίου 1863 ὁ Σπὲκ ἐπιστρέφων συνήντησεν εἰς Γονδόκορον τὸν σὶρ Σαμουὴλ Βάκερ μεταβαίνοντα ὡσαύτως πρὸς ἀνακάλυψιν τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου. Τῷ ἀνεκοίνωσε δὲ πάραυτα τὸ

ΑΙΓΥΠΤΙΟΣ ΕΜΠΟΡΟΣ

ἀποτέλεσμα τῶν ταξειδίων του καὶ συνεβούλευσε αὐτῷ τὴν πορείαν, ἣν ἔδει ν' ἀκολουθήσῃ, ὁμιλήσας αὐτῷ ταυτοχρόνως καὶ περὶ ἑτέρας λίμνης Νζιγγέ, πρὸς ἣν ὁ Νεῖλος διηυθύνετο.

Τῇ 2 Φεβρουαρίου 1863 ὁ Βάκερ μολονότι εἶχε δαπανήσει πολλὰ μέχρις οὗ φθάσει ἐκεῖ, ἀπεφάσισε νὰ προχωρήσῃ. Διερχόμενος ὅμως τὴν χώραν τῆς Λατούκης ὑπέστη τὰ πάνδεινα ὑπὸ τῶν ἐκεῖ αὐτοχθόνων, οἵτινες ὀλίγον ἔλειψε νὰ τὸν δολοφονήσωσι μετὰ τῆς γυναικός του. Κατόπιν συμφιλιωθεὶς μετὰ τοῦ ἀρχηγοῦ των Ἰμβραΐμ, ἐπροχώρησε πρὸς τὴν λίμνην καὶ μετὰ πολλοὺς ἀγῶνας ἀφίκετο ἐκεῖ, ὀνομάσας ταύτην Ἀλβέρτον. Οὕτως αἱ δύο πηγαὶ τοῦ Νείλου ἀνεκαλύφθησαν ἀμφότεραι πηγάζουσαι ἀπὸ τῶν δύο λιμνῶν, τῆς Βικτωρίας καὶ τοῦ Ἀλβέρτου.

Ἅμα τῇ διαδώσει τῆς ἀνακαλύψεως τῶν πηγῶν τοῦ Νείλου, ἤτοι τῶν δύο μεγάλων τούτων λιμνῶν, μέγας ἐνθουσιασμὸς ἐγεννήθη ἐν Εὐρώπῃ πρὸς διοργάνωσιν ἀφρικανικῶν ἀποστολῶν.

Πρῶτος Γάλλος τις ὀνόματι Saint ἐπελήφθη σπουδαίας ἐκδρομῆς, ἀλλ' ἀπεβίωσε πρὸ τῆς πραγματοποιήσεώς της.

Τῷ 1861, ἡ κυρία Τιννὲ μετὰ τῆς δεσποινίδος

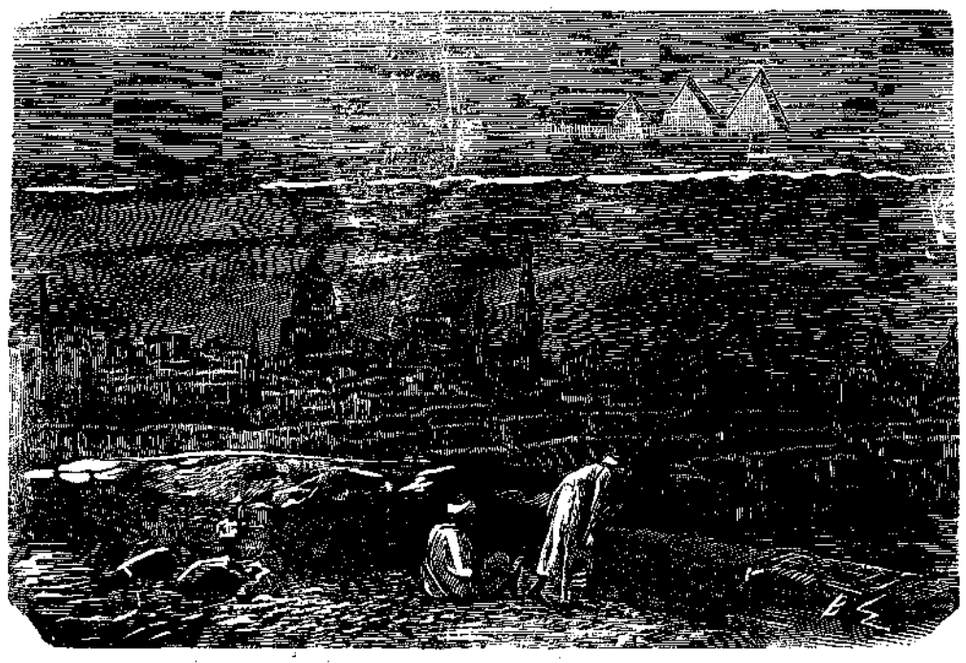

ΑΠΟΨΙΣ ΤΟΥ ΚΑΪΡΟΥ ΠΡΟΣ ΤΟ ΜΕΡΟΣ ΤΩΝ ΠΥΡΑΜΙΔΩΝ

θυγατρός της ἐπεχείρησαν ἀνὰ τὰς ἐρήμους τῆς Ἀφρικανικῆς χώρας ἐκδρομήν, πλὴν ἀτυχῶς ἐν μέσῳ τῆς εὐγενοῦς ταύτης πορείας των, αἰσχρῶς ἐδολοφονήθησαν ὑπὸ τῶν αὐτοχθόνων, παραγνωρισάντων τὸν ἐπιστημονικὸν αὐτῶν σκοπόν, καὶ ἐκλαβόντων τοὐναντίον αὐτὸν ὡς κατασκοπίαν πρὸς κατάκτησιν τῆς χώρας των. Ἀμερίμνως καθήμεναι ἐν ταῖς σκηναῖς των κατεκρεουργήθησαν ἀνιλεῶς, καὶ ἐλῃστεύθησαν οἰκτρῶς. Φαίνεται ὅμως, ὅτι ὁρμηθέντες μᾶλλον οἱ αὐτόχθονες ἐκ τοῦ θάμβους τοῦ χρυσίου καὶ βλέποντες τὴν ἀδυναμίαν των, προέβησαν εἰς τὸ ἀπονενοημένον τοῦτο κίνημα.

Εἷς Ἰταλὸς ὁ Μιάνι, ἐπιχειρήσας ἑτέραν ἀνιχνευτικὴν ἀνὰ τὰ μέρη ταῦτα ἐκδρομήν, ὑπέστη καὶ αὐτὸς τὰ πάνδεινα ἕνεκα τοῦ πολλοῦ ζήλου του καὶ ἀπέθανε τέλος ἐν μέσῳ ἀπείρων στερήσεων τῷ 1872.

Οὕτως συνετελέσθη ἡ ἀνακάλυψις τοῦ Νείλου, ἥτις ὅμως ἐστοίχισεν ἀρκετὰ τοῖς εὐρωπαίοις, οἵτινες πολλὰ χρήματα ἐδαπάνησαν καὶ οὐκ ὀλίγους ἀνθρώπους ἀπώλεσαν.

Ἀληθῶς μυστήριον καταντᾷ, πῶς οἱ πρῶτοι κάτοικοι τῆς Αἰγύπτου ἐπροικίσθησαν ὑπὸ τῶν σπερμάτων τῆς γνώσεως, ἐξ ὧν καὶ αἱ ἐπιστῆμαι καὶ αἱ τέχναι ἔμελλον ν' ἀναβλαστήσωσι καὶ ἀνθίσωσι. Τὸ μέγεθος τοῦ μυστηρίου τούτου αὐξάνεται ἔτι μᾶλλον διὰ τῆς ἀναμνήσεως, ὅτι κατ' ἐκείνας τὰς πρώτας ἐποχὰς τοῦ κόσμου, τὸ ἀνθρώπινον γένος συνίστατο, ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἐξ ἁπλῶν νομαδικῶν φυλῶν καὶ οἰκογενειῶν, οὐδένα συναισθανομένων ὑψηλότερον σκοπὸν ἢ τὸν κορεσμὸν τῶν βαρβάρων ἐπιθυμιῶν καὶ ἐνστίκτων αὐτῶν.

Ἡ Αἴγυπτος, ἡ ἀνατολικὴ αὕτη γωνία τῆς Βορείου Ἀφρικῆς, ἔχουσα ἔκτασιν ἑξακοσίων, ὡς ἔγγιστα, μιλίων μήκους, καὶ ἐννέα μιλίων κατὰ μέσον ὅρον πλάτους, ἐκτείνεται, ὡς εἴπομεν, ἀπὸ τῶν συνόρων τῆς Νουβίας μέχρι τῆς Μεσογείου θαλάσσης, καὶ περιέχει πλείστας ἐρήμους καὶ ἀμμώδεις ἐκτάσεις. Ἀποτελεῖ δὲ χαμηλὴν καὶ εὐρύχωρον πεδιάδα, ἔχουσα πλὴν τῆς κοιλάδος τοῦ Νείλου, κλῖμα καὶ καιροὺς τροπικούς. Ὁ Αἰγυπτιακὸς διαρκεῖ ἐπὶ δύο περίπου μῆνας — Δεκέμβριον καὶ Ἰανουάριον — ἀλλ' οὔτε χιών, οὔτε πάγη παρουσιάζονται ποτέ.

Ἡ ἄνοιξις ἀρχίζει κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ μηνὸς Φεβρουαρίου, ὁπότε καὶ τὰ καρποφόρα δένδρα ἀνθίζουν καὶ ἡ ἀτμόσφαιρα γίνεται θερμή, εὐχάριστος καὶ γλυκεῖα. Τὸ θέρος παρουσιάζεται τὸν Ἰούνιον μῆνα καὶ λήγει τὸν Σεπτέμβριον. Κατὰ δὲ τὸ διάστημα τῶν τεσσάρων τούτων μηνῶν ὁ καύσων εἶναι ὑπερβολικός, πλὴν καθίσταται ὑποφερτὸς μόνον διὰ τῆς ἀφθόνου ὑδρώσεως, ἣν προξενεῖ. Μετὰ τὴν δύσιν τοῦ ἡλίου, ἡ ἀτμόσφαιρα καθίσταται δροσερωτέρα, ἡ δὲ ὑγρασία ἡ ἐξατμιζομένη ἀπὸ τῆς γῆς ὑπὸ τοῦ ἡλιακοῦ καύσωνος καθ' ὅλην τὴν ἡμέραν, καταπίπτει ἐν εἴδει δρόσου· ἕνεκεν τῆς ἐλλείψεως δασῶν καὶ τῆς χαμηλῆς θέσεως τῆς πεδιάδος, ἡ θερμοκρασία ἐν Αἰγύπτῳ εἶναι μεγαλειτέρα τῆς ἐν ἄλλαις χώραις ἐπὶ τοῦ γεωγραφικοῦ πλάτους κειμέναις. Ἐν Καίρῳ ἡ κατὰ μέσον ὅρον θερμοκρασία εἶναι 92 βαθμῶν, ἀλλ' εἴς τινας κώμας μεσογείους ἀνέρχεται εἰς 112°.

Τὸ δὲ φθινόπωρον, τὸ ὁποῖον διακρίνεται τοῦ θέρους κατά τινα μικρὰν ἐλάττωσιν τῆς θερμότητος, ἀρχίζει κατὰ τὸν Ὀκτώβριον μῆνα, ὅτε καὶ τὰ φύλλα πίπτουσιν καὶ ἡ χώρα ὁμοιάζει πρὸς μεγάλην ὡραίαν βοσκήν, πεποικιλμένην μὲ διάφορα ἄνθη καὶ θάμνους. Ἡ βροχὴ εἶνε σχεδὸν ἄγνωστος ἐν Αἰγύπτῳ, ἂν καὶ ἐλάχισται σταγόνες βροχῆς πίπτουσιν ἐνίοτε ἐν Καίρῳ, ἔνθα ὁ Νεῖλος διασχίζεται εἰς δύο βραχίονας, ἐκβάλλοντας εἰς τὴν θάλασσαν· ἐν Ῥοζέττῃ καὶ Δαμιέττῃ.

Κατὰ τὸ πλεῖστον μέρος τοῦ ἔτους δὲν βρέχει, ἀλλὰ περὶ τὰς ἀρχὰς Ἀπριλίου τὰ ἀέρια ρεύματα ἀλλάσσουσι διεύθυνσιν. Ἕνεκα τῆς ὑπερβολικῆς θερμότητος εἰς τὰς πέριξ πεδιάδας ἡ ὑγρασία ἐξατμίζεται πολὺ ταχέως καὶ τὰ νέφη ἐρχόμενα εἰς τὴν Ἀβυσσινίαν συναντῶσι τὰ χιονοσκεπῆ ὄρη· ἡ δὲ ψυχρότης τῆς ἀτμόσφαιρας τὰ μεταβάλλει εἰς βροχήν, ἥτις κατ' ἀρχὰς πίπτει λεπτή, ἵνα δροσίσῃ τὸ ξηρὸν ἔδαφος, ἀλλὰ βαθμηδὸν αὐξάνεται κατὰ τὴν ἔκτασιν καὶ τὸν ὄγκον, καὶ ἐπὶ τέλους κατακλύζει τά τε ὄρη καὶ τὰς πεδιάδας μὲ ρεύματα ὑδάτων, τοῦτο δὲ ἐξακολουθεῖ ἕως τὸν Αὔγουστον μῆνα. Κατ' ἀρχὰς τὰ ὕδατα διερχόμενα διὰ μεσογείων ὀροπεδίων πληροῦσι τὰς λίμνας καὶ τοὺς χειμάρρους, ἀλλ' ὅταν καὶ ταῦτα ὑπερεκχειλίσωσι, τεράστιος ὄγκος ὕδατος ὁρμᾷ εἰς τοὺς μεγάλους ποταμοὺς τοὺς εἰς τὴν θάλασσαν ἐκβάλλοντας.

Μεταξὺ τούτων καὶ ὁ Νεῖλος ἀριθμούμενος, πλημμυρεῖ καὶ διερχόμενος ὅλην τὴν πεδιάδα τῆς Αἰγύπτου, διαχέει τὸ περισσεῦον τοῦτο ὕδωρ ἐφ' ὅλην τὴν χώραν. Ἕνεκα τοῦ μεγάλου μήκους τοῦ Νείλου καὶ τῆς ἐλαχίστης κλίσεως τῆς κοίτης του τὰ ὕδατα ῥέουσι βραδέως, δι' ὃ καὶ ὁ ποταμὸς δὲν παρουσιάζει σημεῖα πλημμύρας, εἰ μὴ μόλις τὴν πρώτην ἑβδομάδα τοῦ Ἰουλίου μηνὸς καὶ τότε γίνεται πολὺ βραδέως. Πρὸ τῶν μέσων Αὐγούστου τὰ ὕδατα φθάνουσι μέχρι τοῦ ἡμίσεος ὕψους ἐπὶ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς χώρας, ἀνέρχονται δὲ εἰς τὸ πλῆρες ὕψος περὶ τὰ τέλη Σεπτεμβρίου, ὁπότε καὶ μένουσιν ἀκίνητα ἐπὶ δύο περίπου ἑβδομάδας καὶ κατόπιν ἄρχονται ἐλαττούμενα. Μέχρι τοῦ Νοεμβρίου τὰ ὕδατα ἔχουσιν ἐντελῶς ἀποσυρθῆ εἰς τὴν κοίτην τοῦ ποταμοῦ καὶ τὸ ἔδαφος καθίσταται κατάλληλον διὰ καλλιέργειαν. Τοῦτο γίνεται ἁπλῶς διὰ τῆς διασκορπίσεως τοῦ σπόρου ἐπὶ τῆς ὑγρᾶς καὶ μαλακῆς ἐπιφανείας τῶν ἀγρῶν, ἄνευ ὀργώσεως ἢ ἄλλου τινὸς κόπου.

Ἐκ τῶν ἀνωτέρω συμπαιρείνει τις, ὅτι ἡ Αἴγυπτος χρεωστεῖ εἰς τὸν Νεῖλον τὰ ἄφθονα προϊόντα της, τὰ ὁποῖα παράγονται τόσον ἀφθόνως διὰ τῆς ἀρδεύσεως τῆς γῆς, καὶ μάλιστα διά τινος καρποφόρου χώματος, (ἰλύος) ὅπερ τὰ ὕδατα καταβιβάζοντα ἐκ τῶν ὀροπεδίων τῆς Ἀβυσσινίας, καταθέτουσιν ἐπὶ τῶν Αἰγυπτιακῶν ἀγρῶν. Τόσην δὲ μεγάλην ποσότητα τοῦ χώματος τούτου φέρουσι τὰ πλημμυροῦντα ὕδατα τοῦ Νείλου, ὥστε λαμβάνει χρῶμα λασπῶδες· κατὰ δὲ τὴν διάρκειαν τῆς ἠρεμίας τῶν ὑδάτων ἐπὶ τῶν ἀγρῶν τὸ χρῶμα τοῦτο λαμβάνει καιρὸν νὰ κατακαθίσῃ καὶ διανεμηθῆ εἰς ἴσα μέρη ἐφ' ὅλης τῆς καλλιεργησίμου γῆς, τῆς ὁποίας ἡ ἔκτασις ὑπολογίζεται εἰς δέκα ἑκατομμύρια στρεμμάτων. Οἱ ἐπιστήμονες, οἵτινες συνώδευσαν τὴν γαλλικὴν καὶ αἰγυπτιακὴν ἐκστρατείαν τοῦ 1814, δι' ἀκριβῶν ἐρευνῶν καὶ καταμετρήσεων τοῦ πέριξ τοῦ κολοσσιαίου ἀγάλματος τοῦ Μέμνονος ἐν Θήβαις ἐδάφους, ὑπελόγισαν τὸ ποσὸν τῆς καταθέσεως ταύτης τοῦ χώματος εἰς 4 δακτύλων πάχος κατὰ πᾶσαν ἑκατονταετηρίδα, ἤτοι ἐν διαστήματι 4,000 ἐτῶν εἰς 42 ποδῶν! Ἐσχάτως δὲ καὶ ὁ περίφημος ἐξερευνητὴς Στάνλεϋ διὰ τῶν ἀποκαλύψεων ἃς ἐπὶ μακρὸν ἐποιήσατο εἰς τὰ ἐνδότερα τῆς Ἀφρικῆς, ἐπιβεβαιοῖ πληρέστατα τὴν γνώμην τῶν ρηθέντων ἐπιστημόνων.

Μέχρι πρὸ ὀλίγων ἐτῶν, ἡ γονιμοποιὸς ἰδιότης τοῦ καταθεμένου ὑπὸ τοῦ Νείλου χώματος, ἀπεδίδετο εἰς χημικὰ τοῦ Νείλου δῆθεν συστατικὰ τῆς ὕλης του, ἅτινα ἐλέγετο, ὅτι ἦσαν πηλός, ἄνθρακοῦχος ἄσβεστος, ἀνθρακοῦχος μαγνησία, σίδηρος καὶ ὕδωρ. Ἀλλὰ νεώτεραι ἔρευναι ἀπέδειξαν, ὅτι τὸ χῶμα τοῦτο κατὰ μέγα μέρος σύγκειται ἐξ ὀργανικῆς τινος γονιμοποιοῦ οὐσίας, ἥτις εἶναι πολὺ δραστικωτέρα τοῦ γουάνου ἢ ἄλλης τινὸς ὁμοίας ὕλης. Ἡ ἀνακάλυψις τοῦ γεγονότος τούτου ὀφείλεται εἰς τὸν δόκτορα Ἔρενβεργ, περιώνυμον μικροσκόπον τοῦ Βερολίνου, ὅστις πολλὰ ἔτη ἀφιέρωσεν εἰς τὴν ἔρευναν καὶ τὴν σπουδὴν τοῦ ἀφανοῦς ὀργανικοῦ κόσμου. Ἀφοῦ πολλὰς τούτων ἀνακαλύψεις ἔκαμεν ἐν τῷ πηλῷ τῆς Βαλτικῆς θαλάσσης, ἠθέλησε νὰ ἀναλύσῃ καὶ τὸν πηλὸν τοῦ Νείλου. Ἔχων ἐνώπιόν του μικρὰς ποσότητας πηλοῦ τοῦ ἀρχαίου καταθέματος, τὸν συνέκρινε διὰ μικροσκοπικῆς ἐξετάσεως πρὸς τὰ νεώτατα καὶ ἅπαντα εὗρε γέμοντα ζωϋφίων· δὲν ὑπῆρχε μάλιστα τεμάχιον πηλοῦ μεγέθους τῆς κεφαλῆς καρφίδος, τὸ ὁποῖον νὰ μὴ ἦτο πλῆρες τῶν μικροσκοπικῶν τούτων ζωϋφίων. Μετὰ ἀκριβῆ δὲ διὰ τοῦ μικροσκοπίου ἐξέτασιν ὁ Ἔρενβεργ ἐξηκρίβωσεν, ὅτι 25 % τοῦ πηλοῦ τοῦ Νείλου συνέκειντο ἐκ ζωϋφίων τοιούτων.

Κατὰ πᾶσαν πιθανότητα τὰ ἐντομίδια ταῦτα συνυπῆρχον ἀπ' ἀρχῆς μετὰ τῶν πρώτων ποταμῶν οἱ ὁποῖοι ἐδημιουργήθησαν ἐπὶ τῆς γῆς, λεπτότερα ἔτι καὶ τῶν μορίων τῆς κόνεως, ἅτινα παρατηροῦνται ἐν τῷ φωτὶ τῶν ἡλιακῶν ἀκτίνων. Τὸ σῶμά των καλύπτεται ὑπὸ ὀστρακίνου κελύφους, αὐξάνουσι δὲ κατὰ τὸν ἀριθμὸν τόσον ταχέως, ὥστε εἰς ἕνα καὶ μόνον βραχίονα τοῦ ποταμοῦ παράγονται χιλιάδες τόννων εἰς ἓν μόνον ἔτος, καὶ τοιουτοτρόπως παρέχουσιν ὅλην τὴν ἀναγκαίαν ὀργανικὴν διατροφὴν εἰς τὰ ἑκατομμύρια τῶν κοιλῶν τοῦ σίτου, ἅτινα φύονται ἐπὶ τῶν ἄλλων ἀγώνων ὀχθῶν τοῦ Νείλου.

Ἐκ τῶν ἀξιοπεριέργων τούτων γεγονότων καταφαίνεται, ὅτι τῇ βοηθείᾳ τοῦ μικροσκοπίου ὁ Ἔρενβεργ παρέσχε τὴν κλεῖδα εἰς τὴν μυστηριώδη γονιμοποιὸν δύναμιν τοῦ πηλοῦ τοῦ Νείλου, ἡ δὲ νεωτέρα ἐπιστήμη κατέδειξεν, ὅτι ἡ Αἴγυπτος ὀφείλει τὴν ὕπαρξιν καὶ συντήρησίν της, εἰς τὴν ἐνέργειαν ἀοράτου ὀργανικοῦ κόσμου, ὅστις μετέβαλε τὰς στείρας καὶ φλεγομένας ἀμμώδεις ἐκτάσεις της εἰς ἀγροὺς καρποφόρους καὶ ὅτι διὰ τῆς εὐεργέτιδος συνδρομῆς τοῦ κόσμου ἐκείνου, ὁ λαὸς αὐτῆς τὸ πάλαι, κατέστη ὁ πρόμαχος τοῦ πολιτισμοῦ, ἐν μέσῳ τῶν εἰσέτι ἀξέστων λοιπῶν ἀνθρωπίνων λαῶν.

(Ἕπεται συνέχεια)

ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΠΑΙΓΝΙΟΝ

Ο ΗΛΕΚΤΡΙΣΜΕΝΟΣ ΧΑΡΤΗΣ

Ἐὰν τρίψητε ἐν καιρῷ ξηρασίας διά τινος ψήκτρας ἢ καὶ διὰ τῆς χειρός σας τεμάχιον ἐλαφροῦ χάρτου, θὰ ἠλεκτρισθῇ οὗτος μετ' ὀλίγον καὶ θὰ προσκολλησθῇ εἰς τοὺς δακτύλους σας, εἰς τὸ πρόσωπον ἢ εἰς τὸ ἔνδυμά σας, ἢ ὅπου ἄλλοθι εὑρεθῇ, χωρὶς νὰ δυνηθῆτε νὰ τὸν ἀποσπάσητε εὐκόλως ὡσὰν ἦτο προσκεκολλημένος διὰ κόλλας.

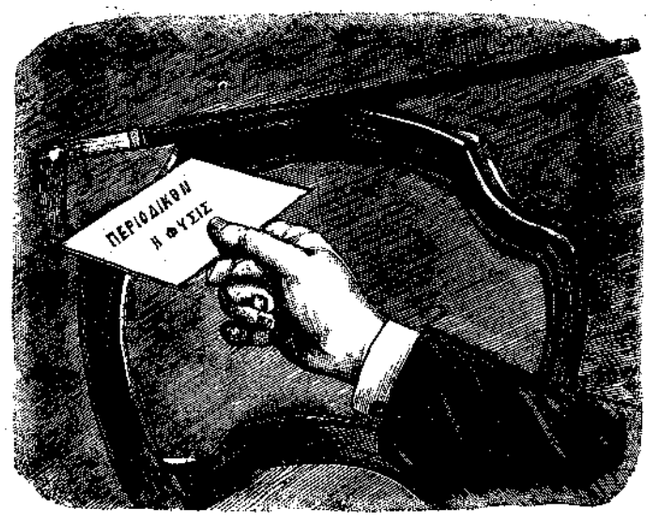

Ἐὰν δὲ ἠλεκτρίσητε ὁμοιοτρόπως πυκνὸν τινα χάρτην, ἐπιστολικὸν δελτάριον ἐν παραδείγματι, θὰ παρατηρήσετε τὸ αὐτὸ φαινόμενον, οἷον παρατηρεῖτε εἰς τὸν ἱσπανικὸν κηρόν, εἰς τὴν ὕαλον, τὴν ρητίνην ἢ τὸ θεῖον, δηλαδὴ τὸν χάρτην ἔλκοντα ἐλαφρὰ σώματα, ὡς τεμάχια φύλλου εὐτεριόνης κ.τ.λ.

Θέσατε ράβδον τινα ἐν ἰσορροπίᾳ ἐπὶ τῆς ράχεως καθίσματος, ὡς ἐνδείκνυσι ἡ ἡμετέρα εἰκών, καὶ προσκαλέσατε φίλον σας τινὰ νὰ τὴν ρίψῃ ἐκεῖθεν χωρὶς νὰ τὴν ἐγγίξῃ χωρὶς νὰ φυσήσῃ ἐπ' αὐτῆς καὶ χωρὶς νὰ πειράξῃ το κάθισμα. Θὰ σκεφθῇ ἐπὶ πολύ, θὰ μεταχειρισθῇ ἄπειρα μέσα, ἀλλὰ δὲν θὰ κατορθώσῃ τοῦτο, τόσον ἁπλῶς καὶ εὐκόλως, ὅσον ἡμεῖς διὰ τοῦ ἠλεκτρισμένου σας χάρτου.

Πράττετε δὲ ὡς ἑξῆς: Ἀποξηρένετε καλῶς τὸν χάρτην σας πρό τινος πυρᾶς, τρίβετε ζωηρῶς αὐτὸν ἐπὶ τῆς χειρίδος σας ἢ ἐπὶ μαλλίνου ὑφάσματος καὶ παρουσιάσατέ τον πρὸ τῆς μιᾶς ἄκρας τῆς ράβδου σας. Αὐτὴ θ' ἀκολουθήσῃ ἀμέσως τὸν χάρτην, ὡς ὁ σίδηρος τὸν μαγνήτην, μέχρις ὅτου ἀπολεσθείσης τῆς ἰσορροπίας, ἡ ράβδος θὰ πέσῃ ἐπὶ τοῦ ἐδάφους.

Ἀντὶ τῆς ράβδου σας, δύνασθε νὰ ἰσορροπήσητε ἐπὶ τοῦ καθίσματος κάλαμόν τινα ἢ οἱονδήποτε μακρὸν ξύλινον ἀντικείμενον, ὅπερ θὰ ἀκολουθῇ τὸν ἠλεκτρισμένον χάρτην, καὶ θὰ καθίσταται, ἐν ὅσῳ ἡ ἰσορροπία διαρκῇ, ἀντικείμενον μεγάλης περιεργείας καὶ θαυμασμοῦ εἰς τοὺς μὴ εἰδότας τὰ τοῦ ἠλεκτρισμοῦ φαινόμενα.

Φ. Η.

ΩΦΕΛΙΜΟΙ ΓΝΩΣΕΙΣ

Εἶνε γνωστὸν, ὅτι τὰ ἔντομα, διὰ τῶν κεντημάτων των, δύνανται νὰ μεταδώσωσιν ἀριθμόν τινα ἀσθενειῶν καὶ πρὸ πάντων οἱ κώνωπες· ὡς δ' ἀπέδειξεν ὁ γάλλος ἰατρὸς Σαβεράν, ἐμβολιάζουσι τὸ παράσιτον τῶν ἑλωδῶν πυρετῶν [μαλάρια].

Ὁ τρόπος τῆς προφυλάξεως ἀπὸ τῶν κωνώπων εἶνε λοιπὸν εἰς τὴν ἡμερησίαν διάταξιν τῶν ὑγιεινολόγων.

Ἰδοὺ αἱ διάφοροι συνταγαί, αἵτινες ὑπερεπηνέθησαν. Ἐν πρώτοις, φαίνεται ὅτι οἱ κώνωπες, εἶνε δυσαρέστως διατεθειμένοι πρὸς τὰς πεύκας καὶ τοὺς εὐκαλύπτους καὶ ὅτι ἡ βαλσαμώδης ὀσμὴ τῶν δένδρων τούτων τοῖς εἶνε δυσάρεστος.

Κατόπιν εἶνε δυνατὴ ἡ καταστροφή, τῶν σκωλήκων τῶν κωνώπων εἰς τὰς κοιλάδας καὶ εἰς τὰ ἕλη, εἴτε διὰ τῆς ἐκεῖ χύσεως ὀλίγου πετρελαίου, εἴτε διὰ τῆς ἀνατροφῆς ἰχθύων, οἵτινες τρέφονται διὰ τῶν σκωλήκων τούτων.

Ἐν Αἰγύπτῳ φαίνεται, ὅτι τὰ κίκεα φυτευόμενα πέριξ τῶν κατοικιῶν, καταρθοῦσι τὴν ἀπομάκρυνσιν τῶν κωνώπων καὶ ὅτι ἀρκεῖ ἵνα προφυλάττηταί τις, νὰ διατηρῇ εἰς τὸν κοιτῶνά του ἓν φυτὸν κίκεως.

Τέλος ἵν' ἀποφύγῃ τις τὰ κεντήματα ὑπάρχουσι πολυάριθμοι συνταγαί.

Συνιστᾶται π. χ. ἡ καῦσις κόνεως πυρέθρου ἢ ἡ τοποθέτησις κάτωθεν τῆς κλίνης φύλλων εὐκαλύπτου, ἢ αἰθερίου ἐλαίου μέντας.

Συμβουλεύουσιν ἐπίσης τὴν τοποθέτησιν ἐντὸς τῶν δωματίων, ἀγγείου πεπληρωμένου ὕδατος εἰς ὃ προστίθεται ὀλίγη πίσσα ἢ τερεβινθίνη. Ὅπως προφυλαχθῇ ἀπ' εὐθείας τὸ δέρμα ἀπὸ τῶν κωνώπων, θὰ ἤρκει ἓν ἐλαφρὸν τρίψιμον εἴτε διὰ πετρελαίου ἢ τερεβινθίνης, εἴτε δι' ὕδατος πίσσης, εἴτε διὰ μίγματος ἐλαίου καὶ πίσσης.

Ἡ καμφοροῦχος ἢ ναφθαλινοῦχος βαζελίνη, τὸ αἰθέριον ἔλαιον τοῦ εὐκαλύπτου χριόμενα ἐπὶ τῶν ἀσκεπῶν μερῶν πρὸ τῆς κατακλίσεως, θὰ δόσωσιν ἐπίσης καλὰ ἀποτελέσματα.

★

Ἀμερικανική τις ἑταιρεία ἁλιείας, ἥτις ἐκμεταλλεύεται λίμνην τινὰ καὶ ἔχει τὴν συνήθειαν νὰ ἀποστέλλῃ τοὺς ἰχθεῖς ἐντὸς συσκευασμένου πάγου, παρετήρησεν, ὅτι ὁ τρόπος οὗτος ἐπέτρεπε τὴν ἀποστολὴν ἰχθύων, ὄχι μόνον ἐν νωπῇ καταστάσει, ἀλλὰ καὶ ζώντων ἀκόμη.

Ὅπως ἐπιτευχθῇ τοῦτο, πρέπει κατὰ τὴν ἄφιξίν των πρῶτον νὰ ξεπαγώσωσιν, ὅπερ κατωρθοῦται διὰ τοποθετήσεως αὐτῶν ἐντὸς ὕδατος θερμοκρασίας παραπλησίας τοῦ σημείου τῆς πήξεως. Ὅσον ἄκαμπτοι καὶ σκληροὶ ὡς ὄγκος πάγου καὶ ἂν εἶναι, παρατηρεῖται ὅτι ἐπανακτῶσι τὴν εὐκαμψίαν των καὶ μετ' ὀλίγον τὰς κινήσεις των.

Ὅπως ἐξηγήσῃ τις τὴν ἐπάνοδον ταύτην εἰς τὴν ζωὴν πρέπει νὰ παραδεχθῇ, ὅτι ἡ πῆξις δὲν ἦτο εἰμὴ ἐπιπολαία καὶ δὲν προσέβαλε τὰ ἐσωτερικὰ ὄργανα, τὰ ὁποῖα διὰ τῆς πήξεως συνήθως καταστρέφονται.

★

Ὁ κιτρινωπὸς κηρὸς καὶ τὸ ἅλας ἀποκαθαίρουσι καὶ ἀποστιλβοῦσι ὡς ὕκλον τὰ μᾶλλον ἐσκωριασμένα πρὸς σιδήρωσιν σίδηρα. Περιτυλίξατε τεμάχιον τοιούτου κηροῦ ἐν τινι πανίῳ, ἅμα ὡς ζεσταθῇ τὸ σίδηρον, τρίψατε αὐτὸ κατὰ πρῶτον διὰ τούτου καὶ κατόπιν διὰ χάρτου ἐπιπεπασμένου δι' ἅλατος.

Η ΗΧΩ

ΑΥΤΑΠΑΡΝΗΣΙΣ

Νύχτα τρομερή· ἡ καταιγίδα ξέσπασε φριχτή· ὁ οὐρανὸς κατάμαυρος στέλνει ἀδιάκοπα νερόχιονο· ἀέρας δυνατὸς στριφογυρίζει τὸ νερὸ ἀνάμεσα στὰ φύλλα τῶν δένδρων τοῦ χωριοῦ.

Οἱ χωρικοί, ἄλλοι ἀπ' τὴ δουλειὰ τῆς ἡμέρας ἀποκαμωμένοι, κοιμοῦνται, κι' ἄλλοι πάλι γύρω σὲ χαρούμενη ὠμμορφη φωτιὰ ζεστένονται, λέγοντας καὶ κανένα παλιὸ παραμύθι, γιὰ νὰ περάσῃ ἡ ὥρα.

Ψυχὴ στὸ δρόμο, τὸ μοναδικὸ τοῦ χωριοῦ, μηδὲ στὰ μονοπάτια.

Ποιὸς τρελλὸς θὰ ἐεμύτιζε ἀπ' τὴ καλύβα του μὲ τέτοιο καιρό;

Καὶ ὅμως νὰ ..ἀκούγονται βήματα σ' ἐκεῖνο τὸ μονοπάτι, ποῦ φέρνει ὁλόϊσα στὸ μοναχικὸ ἐκεῖνο σπητάκι τὸ τριγυρισμένο ἀπὸ ψηλὰ πυκνὰ δένδρα.

Εἶναι ὁ Κώστας ἕνα ἀπ' τὰ καλλίτερα τοῦ χωριοῦ παιδιὰ φτωχὸ μὰ τίμιο κι' ἄξιο παλληκάρι. Μὰ τί νὰ θέλῃ ἄραγε τέτοια ὥρα στὸ μονοπάτι ἐκεῖνο, καὶ μὲ τέτοιο μάλιστα καιρό;

Σκοτάδι, πίσσα· καὶ δὲν φαίνεται τὸ πρόσωπό του· μόνο δύο ἀσπραπὲς φαίνονται καὶ καταλαβαίνει κανεὶς τὰ μάτια του τ' ἀγριεμένα· μὰ καὶ στὸ χέρι του, ναί, κάτι λάμπει, ναὶ λάμπει ἕνα μαχαῖρι...γιατὶ τάχα;

Τὰ πόδια του ἐυπόλυτα γλυστροῦν στὴς λάσπες τοῦ μονοπατιοῦ καὶ βουτοῦν σὲ λάκκους γεμάτους νερό.

Μ' ἀπρόσεχτος αὐτὸς σ' αὐτά, τραβάει ὁλόϊσια στὸ μοναχικὸ σπητάκι, ποῦ ἀπ' τὸ παράθυρό του, λησμονημένο φαίνετ' ἀνοιχτό, λάμπει ἀπὸ μέσα ἀπ' τὰ φύλλα τῶν δένδρων, ποῦνε μπροστά, ἕνα φῶς ποῦ σ' αὐτὸ καὶ μόνο, προσηλωμέναις κροτεῖ τῆς ἀστραπὲς τῶν βλεμμάτων του.

Ἔφτασε σὲ λίγο ὁ Κώστας κάτω ἀπ'τ' ὠμορφο σπητάκι. Φαίνεται σὰν ἀναποφάσιστος· τὸ βῆμα του ἔχει χάση τὴ προτητερική του σταθερότητα.

Ἐκύτταξε μιὰ ψηλὰ στὸ παράθυρο κι' ἀνεστέναξε. Σὰν κουρασμένος κάθησε κεῖ δὰ σὲ μιὰ πέτρα. Τὸ κεφάλι του ἔπεσε στὰ στήθια του ἄθελα, καὶ τὸ μαχαῖρι ἀσυναίσθητα ξέφυγε ἀπ' τὸ χέρι του. Σκεφτότανε, θυμότανε.

Ναὶ θυμότανε τὴν ἀλησμόνητην ἐκείνην ἐποχή, ποῦ ἡ Λενιὼ ἀκόμη τὸν ἀγάπαγε καὶ ζοῦσε μ' αὐτὴ στὸ Παράδεισο τῆς εὐτυχίας. Θυμᾶται ὁ δόλιος τὴ στιγμή—ἀλησμόνητη στιγμή—ποῦ ὑπογράψανε τὸ συμβόλαιο τῆς εὐτυχίας των σ' ἕνα θερμὸ ἐρωτικὸ φιλί.

Θυμᾶται· καὶ μιὰ μορφὴ ζωγραφίζει ἡ φαντασία του, μιὰ σκιὰ αἰσθάνεται γύρω του· τὴ μορφή, τὴ σκιά, τῆς Λενιώς του, π' ἀγάπησε σὰν τρελλός, ποῦ τὸν ἀγάπησε κι' αὐτὴ τὸ ἴδιο καὶ ὕστερα... ἡ ἄπονη τὸν πρόδωκε.

Θυμᾶται τὴ μαύρη 'κείνη 'μέρα, ποῦ τ' ἀηδονάκι τῆς ἀγάπης του 'πέταξε ἀπ' τὴ δική του, σὲ ξένη ἀγκαλιά· πῶς τὸν πρόδωκε τὸ φτωχό.

— Κι' ἐνῷ αὐτὸς σὰν τρελλὸς ζήταγε ἀπ' τὰ πουλιὰ κι' ἀπ' τὰ λαγκάδια καὶ τὴς ρεμματιές, ἀπὸ τὴ Φύσι τέλος ὅλη ποῦ ἔψαλλε μὲ τὴ ἀγάπη του, νὰ τοῦ γυρίσουν πίσω τὴ ἄσπλαχνη Λενιώ, αὐτὴ νυφικὸ στεφάνι ἔπλεκε γιὰ νὰ χτυπήσῃ κατάκαρδα τὸ καϋμένο τὸν Κώστα.

Ναὶ παντρεύτικε μ' ἄλλο· λεβέντη κι' αὐτόν, μὰ πλούσιο· αὐτὸ ποῦλειπε τοῦ Κώστα, τοῦ δύστυχου.

— Θυμᾶται πῶς ἦταν μόνον δέκα μέρες, ποῦ ὁ ἴδιος βρέθηκε στὴ ἐκκλησιὰ στὴ στεφάνωσί της μονάχος αὐτὸς παράμερα μὲ τὸ πόνο του τὸν ἀτελείωτο Κάθησε κι' ἤπιε ὅλο τὸ ποτῆρι τῆς πίκρας, ὅλο· μὰ σὰν εἶδε κι' ἔσκυψε ὁ Γιῶργος, ὁ γαμπρός, κι' ἐφίλησε τὴ Λενιώ, γυναῖκα του τώρα, ὅλο του τὸ σῖμα συνάχτηκε σιὸ πρόσωπο· τὰ μάτια του θάμπωσαν κι' ἡ ὀργὴ ἀκράτητη κόχλαζε στὰ πονεμένα στήθια του· τρεῖς φορὲς ἔκανε νὰ τραβήξῃ ἀπ' τὴ μέση του τὸ μαχαῖρι καὶ τρεῖς φορὲς Θεοῦ φώτισι τὸ κράτησε.

Μὰ ὠρκίσθηκε ἐκεῖ νὰ ἐκδικηθῇ καὶ νὰ πεθάνῃ. Αὐτὴ τοὔφευγε γιὰ πάντα θὰ τὴ σκότωνε κι' αὐτὸς τὴν ἄπιστη, καὶ τοὺς δύο ἂν ἦταν ἀνάγκη, κι' ὕστερα θὰ τοὺς ἀκολουθοῦσε κι' αὐτός.

Θυμᾶται ὁ δύστυχος πῶς γι' αὐτὸ ἔρχεται αὐτὴ τὴν ὥρα.

Συλλογίζεται πῶς μὲ χίλια φιλιὰ θάχῃ στολίσῃ τὸ πρόσωπο τῆς πρώτης του ἀγάπης, αὐτὸς ποῦ τοῦ τὴν ἔκλεψε.

Σ' αὐτὴ τὴ σκέψι συνταράχθηκε ὅλος· σηκώθηκε μ' ὀργὴ κι' ἅρπαξε τὸ μαχαῖρι σφιχτά, λές κι' ἤθελε νὰ τὸ σπάσῃ.

Ἡ τρίχες του σηκώθησαν· τὸ χέρι του ἔτρεμε ἀπ' τὴ ὀργὴ καὶ τὰ μάτια του πετοῦσαν ἀστραπὲς μανίας.

Σκαρφάλωσε στὸ δένδρο κι' ἔφτασε ἀντίκρυ στὸ παράθυρο.

Τὸ φύλλο ἦταν λίγο ἀνοιχτὸ μὰ λίγο· καὶ μπόρεσε νὰ δῇ ὁ δύστυχος μέσα.

Εἶδε 'κεῖ τὴ ἀγάπη του ν' ἀλλάξῃ φιλὶ εὐτυχίας μὲ τὸ δικό της.

Στὸ σύπλεγμα ἐκεῖνο τῆς ἀγάπης, ἡ ψυχὴ τοῦ Κώστα μὲ μιᾶς ἀπαλώθηκε· ἔχασε τὴ πρώτη δίψα τῆς ἐκδικήσεως, ἡ καρδία του πιέσθηκε ἀπ' τὴ συγκίνησι νόμιζε πῶς τοῦλεγε κανείς.

Μή. . . . μὴ τοὺς χωρίσῃς.

Ὁ νοῦς του σκοτίστηκε, ἡ καρδία ἐθριάμβευε κατέβαλε μεγάλη προσπάθεια νάρθῃ στὸ ἑαυτό του, μ' ἀνώφελα!

Ὄχι, ἐγὼ πρέπει νὰ λείψω ἐψιθύρισε.

Κι' ἡ λεπίδα τοῦ μαχαιριοῦ του σφυρίζοντας ἀπαίσια μπῆκε στὰ στήθεια τοῦ δύστυχου.

Τὸ αἷμα ἀρχίζει νὰ τρέχῃ· χάνει δύναμι ὁ Κώστας χάνει, καὶ προσπαθεῖ νὰ κρατηθῇ ἀπ' τὰ κλαδιά, μὰ δὲν μπορεῖ καὶ πέφτει. . . .

Τὸ σῶμα του πέφτοντας ἔκανε κρότο καὶ τὸ παράθυρο ἀνοιξε.

Γυναικεία μορφὴ κρεμάστηκε ἀπ' τὸ παράθυρο μισόγυμνη.

Τί εἶναι; ἀκούσθηκε ἀπὸ μέσα ἀνδρικὴ φωνή.

Τίποτα καϋμένε· τὸ σκυλί μας κάτι θὰ βρῆκε, ἀποκρίθηκε 'κεῖνη κλειώντας τὸ παράθυρο.

Καὶ 'κεῖνος κάτω ξεψύχαγε.

Πειραιεύς. **Δημοσθένης Ἠλ. Μανοῦσος.**

ΜΕΤΑ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟΝ ΤΟΥ ΣΥΖΥΓΟΥ

ΜΕΤΑ ΕΝΑ ΜΗΝΑ

Ὁ Κύριος Δ... ἐπισκεφθεὶς τὴν χήραν Κυρίαν Ἑλένην, κατὰ τὴν ἐπέτειον τῆς ἑορτῆς της, τῇ ἔλεγε μεταξὺ τῶν ἄλλων, παρατηρῶν τὸ ἐπὶ τοῦ τοίχου νεκρικὴν σιωπὴν τηροῦν ὡρολόγιόν της.

—Ἔχετε πολὺ ὡραῖον ἐκκρεμὲς, Κυρία Ἑλένη, καὶ θὰ ἦναι ἴσως δῶρον τοῦ μακαρίτου.

—Μάλιστα, Κύριε, πλὴν ὡς βλέπετε, δὲν κινεῖται πλέον, διότι δυστυχῶς ἐχάλασεν ὁ μηχανισμός του.

— Ναὶ, τὸ βλέπω, εἶναι λυπηρὸν τοῦτο, ἀλλὰ τὶ ὡραῖον ἐκκρεμὲς ἦτο! καὶ διατὶ ἄρά γε ἐχάλασε; πταίει ἴσως τὸ ἐλατήριόν του;

Ἡ Κυρία Ἑλένη ἀναστενάζουσα:

— Τὶ πταίει τὸ ἐλατήριόν του, ὅταν ὁ κατασκευαστής του ἔδωκεν ἐφήμερον ζωὴν!

Ὦ! ἀγνὴ ἀθωότης!

ΜΕΤΑ ΔΥΟ ΜΗΝΑΣ

Ἡ Κυρία Ἑλένη ὀδύρεται, ὅτε μία ἐξαδέλφη της εἰσέρχεται.

— Ἐπὶ τέλους, Ἑλένη, καταντᾷς ἀνυπόφορος, τῇ λέγει, δὲν εἴξεύρω δὲ καὶ τὶ καλὸν σοῦ ἔκαμε, ὅπου τὸν κλαίεις τόσον!

— Τὶ καλὸν μοῦ ἔκαμε; Κακὸν δὲν μοὶ ἔκαμε οὐδὲν, ὅπως ἤμην πρὶν τὸν λάβω σύζυγον, εἶμαι καὶ τώρα.

— Ἔ! λοιπόν;

— Λοιπὸν, ἴσα ἴσα δι' αὐτὸ τὸν κλαίω, διότι οὐδὲν κακὸν μοῦ ἔκαμε...

Ὦ! ἔπρεπε νὰ τῇ κάμῃ κακόν!

ΜΕΤΑ ΤΡΕΙΣ ΜΗΝΑΣ

Ἡ Κυρία Ἑλένη εἶναι ὅλως σκεπτικὴ, ἡ δὲ φίλη της Μαρία, προσπαθεῖ νὰ τὴν παρηγορῇ, ἀλλὰ εἰς μάτην.

Ἀίφνης ἡ θύρα κρούεται καὶ ὁ κ. Πέτρος, φίλος τοῦ μακαρίτου εἰσέρχεται.

— Ἔ! τώρα, Κυρία Ἑλένη, θὰ διασκεδάσητε τὴν λύπην σας, ἰδοὺ ὁ κ. Πέτρος.

Ἡ Ἑλένη μελαγχολικῶς.

— Εἶναι κωφός!

Ὁ μακαρίτης λησμονεῖται

ΜΕΤΑ ΤΕΣΣΑΡΑΣ ΜΗΝΑΣ

Ἡ Κυρία Ἑλένη προσκαλεῖ τὸν δικηγόρον τοῦ συζύγου της καὶ τῷ λέγει:

— Σᾶς παρακαλῶ, μίαν συμβουλήν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ συζύγου, ἡ γυνὴ εἶναι ἐντελῶς ἐλευθέρα νὰ πράξῃ ὅ,τι θέλει; Τί λέγουν οἱ Κώδικες;

— Εἶσθε ἐντελῶς ἐλευθέρα.

— Νὰ λάβω σύζυγον, ὅποιον θέλω;

— Ὅποιον θέλετε.

— Τότε θὰ ζητήσω σύζυγον κακὸν διὰ νὰ μὴ τὸν κλαύσω ὅταν ἀποθάνῃ.

Προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις!

Φύσις.

ΠΟΙΚΙΛΑ

Τὸ νὰ γνωρίζῃ τις, πῶς αἱ ὑποθέσεις ἑνὸς Κράτους ἢ ἑνὸς οἴκου ἔδει νὰ βαίνωσιν, εἶναι ἴδιον ἀνδρὸς νοήμονος καὶ ἐναρέτου.

Τὸ νὰ γνωρίζῃ δέ τις πῶς ἧττον βαίνουσιν, ἴδιόν ἐστι πεπειραμένου καὶ πολυασχόλου.

Καὶ τὸ νὰ δύναταί τις νὰ μεταβάλλῃ ταύτας ἐπὶ τὸ βέλτιον, εἶναι κατόρθωμα ἀνδρὸς εὐφυοῦς καὶ μεγαλοπράγμονος.

Ἡ ἐλευθερία καὶ ἡ ἰσότης οὐδαμοῦ ἀπαντῶνται· δὲν ὑπάρχουσιν οὔτε ἐπὶ γῆς, οὔτε ἐν οὐρανῷ. Καὶ αὐτοὶ ἔτι οἱ ἀστέρες δὲν εἶναι ἴσοι· ὁ εἷς εἶναι μεγαλείτερος καὶ λαμπρότερος τοῦ ἄλλου. Οὐδεὶς αὐτῶν δύναται νὰ κινηθῇ ἐλευθέρως· πάντες ὑπείκουσιν εἰς νόμους διαγεγραμμένους, εἰς νόμους σιδηροῦς... Ἡ δουλεία ὑπάρχει καὶ ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς.

Ὁσάκις ἡ δραστηριότης τῆς ψυχῆς ἀποκοιμίζεται εἰς τοὺς ἀχανεῖς ρεμβασμοὺς τῆς ἐλπίδος, ἡ ἀνὰ χεῖρας ἐργασία φαίνεται ἐπαχθὴς εἰς τὸν πιστεύοντα, ὅτι δύναται νὰ ἐπαναπαύηται εἰς τὸ μέλλον. Ἀλλ' εὐθὺς ἅμα ἐξαφανισθῇ ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν του ἡ θέα τῆς εὐτυχίας, συγκεντρώνει τὰς δυνάμεις του πάσας καὶ στηριζόμενος ἐπὶ τῆς δυστυχίας του, ῥίπτεται εἰς νέας τύχας.

Ὁ Θεὸς ἔκαμε τὰς ζανθὰς γυναῖκας τῆς Ἄρκτου θέλων νὰ παρηγορήσῃ τοὺς τόπους ἐκείνους, διότι τοῖς ἐστέρησε τὸν ἥλιον.

Ἡ γῆ πρέπει νὰ ἦναι ἀκατάλληλος κατοικία διὰ τὴν ἀρετήν, διότι ἀνέκαθεν παρίσταται αὕτη πάσχουσα.

ΕΥΤΡΑΠΕΛΑ

Μεταξὺ δύο ἡλικιωμένων:

— Τί μάταιος ποῦ εἶναι ὁ κόσμος, ἀδελφέ, φαντάσου πενήντα χρόνια ζῶ, καὶ δὲν κατάλαβα ἀκόμη τίποτε. Ἄχ! ἂν ἤμουν νεώτερος τί δὲν θὰ ἔκαμνα;

— Ναί, καὶ ἐγὼ, καϋμένε, βαρέθηκα τὴ ζωή μου, τίποτε δὲν μ' εὐχαριστεῖ, οὐδὲ τὸ φαγητόν. Ἂς εἶχα τὰ δόντιά μου καὶ τὰς δυνάμεις μου τοὐλάχιστον....

— Μάταια, μάταια, ὅλα φίλε μου.

— Ναί, ναὶ μάταια....

Εἷς Κύριος καπνίζων ὡραῖον ποῦρον ἐν τῇ σιδηροδρομικῇ ἁμάξῃ, ἐρωτᾷ τὴν παρακαθημένην αὐτῷ Κυρίαν:

— Μήπως ὁ καπνὸς σᾶς πειράζει;

Ναί, πολύ, πολύ, Κύριε...

— Ὦ! pardon, νὰ πετάξω ἀμέσως τὸ σιγάρον μου...

Καὶ τὸ πετᾷ, ἐνῷ ἐν ταυτῷ ἐκφράζει τὴν λύπην του διὰ μορφασμοῦ, ὃν ἀντιληφθεῖσα ἡ Κυρία...

— Λυποῦμαι πολύ, τῷ λέγει, διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ σιγάρου σας.

— Ὦ! ναὶ καὶ ἐγὼ διὰ τὴν σκληρότητά σας.

Ἐν τῷ γαλλικῷ θεάτρῳ:

— Ὡραία παράστασις, Κυρία Ἑλένη, δὲν εἶναι ἀληθές;

— Ὦ! ναὶ ὡραιοτάτη, μ' ἀρέσει πολύ.

— Πάντοτε ἐπιτυγχάνουν οὕτω;

—Δὲν πιστεύω, διότι μόνον ἀπόψε μᾶς παρεχώρησεν ὁ κ. Δ.... τὸ θεωρεῖόν του, ἐπειδὴ εἰς τὰς καλὰς παριστάσεις τὸ κρατεῖ ὁ ἴδιος.

Ἐπαρχιώτης δίδει ἐντολὴν εἰς τὸ ταχυδρομεῖον νὰ τοῦ φέρουν τὰς ἐπιστολάς του εἰς τὴν οἰκίαν του.

— Ποῦ κατοικεῖται; τὸν ἐρωτᾷ ὁ γραμματοκομιστής.

— Εἰς τὴν οἰκίαν μου.

— Καλά, ἀλλὰ εἰς ποίαν ὁδόν; καὶ τί ἀριθμὸν φέρει ἡ οἰκία σας;

— Μπᾶ; καὶ ἐγὼ θὰ σᾶς δώσω αὐτὰς τὰς πληροφορίας; Ἄμα μοῦ φέρεις γράμμα τὰ βλέπεις ἐκεῖ!.....

Κύριος ἐρωτᾷ ἕνα κωφόν:

— Γνωρίζετε ποῦ κατοικεῖ ὁ κ. Ν....;

Ὁ κωφὸς νεύει καταφατικῶς, χωρὶς νὰ ἐνοήσῃ. Ποῦ κατοικεῖ;

Ὁ κωφὸς γελᾷ.

— Διατί γελᾶτε;

Ὁ κωφὸς δεικνύει τὴν ἀπέναντι αὐτῶν οἰκίαν θέλων νὰ παραστήσῃ, ὅτι εἶναι κωφὸς ὡς ὁ τοῖχος, ὁ δὲ ξένος νομίζων, ὅτι ἐκεῖ κατοικεῖ, ἐρωτᾷ;

— Ἐδῶ, κατοικεῖ ὁ κύριος Ν....;

Ὁ κωφὸς νεύει καταφατικῶς, φρονῶν ὅτι ἐνοήθη, καὶ ὁ ξένος ἀνέρχεται τὴν οἰκίαν.

Κωφός τις ἐπαίτης ἠρώτα τὸν συνάδελφόν του τινὰ τυφλόν:

— Δὲν μοῦ λέγεις, συνάδελφε, πῶς κατορθώνεις καὶ περιπατεῖς τόσον εὐκόλως καὶ εἰς μέρη ὅπου καὶ οἱ μὴ τυφλοὶ δυσκολεύονται;

— Ἄ! φίλε μου, ἔχω μιὰ πολὺ μικρὴ τρυπίτσα εἰς τὸ μάτι μου, καὶ κάπως διακρίνω! Ἀμ' σύ, πῶς ἀκοῦς, ἀφοῦ εἶσαι κουφός;

— Ἄ! μὴ ρωτᾷς! Ἐτρύπησα καὶ ἐγὼ μὲ μιὰ βελονίτσα τὸ αὐτί μου, καὶ κάτι ἀκούω!

Ἀφῃρημένος τις κύριος, ὑπὸ τῆς πολλῆς φαίνεται ζέστης ἐπηρεασθείς, ἀντὶ νὰ καθήσῃ ἔξωθι τοῦ ζαχαροπλαστείου Γ... ἐκάθισεν ἔν τινι καθίσματι, εὑρισκομένῳ πρὸς τὸ ἑσπέρας συνήθως ἔξωθι τοῦ φαρμακείου τοῦ κ. Β... καὶ καλεῖ τὸν φαρμακοποιόν!

— Τί παγωτὰ ἔχετε; ἐρωτᾷ.

Ὁ ὑπάλληλος τοῦ φαρμακείου ἐνοήσας τὴν πλάνην του ἀλλὰ καὶ θυμωθείς, ἀπαντᾷ ἀμέσως:

— *Κασσιάμ, λιναροσπόρ, διαμπόλ, πεκακουάν, κιτιτὶ καὶ γρανίτα σερβιτσαλί.*

Ὁ κύριος ἐγείρας τὴν κεφαλὴν παρατηρεῖ μετ' ἀπορίας ἀπὸ κεφαλῆς μέχρι ποδῶν τὸν ὑπηρέτην. Οὗτος δὲ μετὰ ψυχραιμίας ἐξακολουθεῖ:

— Δὲν σᾶς ἀρέσκουν, κύριε;

Εἷς θυρωρὸς ξενοδοχείου λαβὼν ἐντολὴν νὰ ἐξυπνήσῃ πελάτην ἀναχωροῦντα τὴν πέμπτην πρωϊνὴν ὥραν, ἔκαμε λάθος καὶ κρούει τὴν θύραν τοῦ παρακειμένου πελάτου, ὅστις μόλις τὴν προτεραίαν εἶχε φθάσει εἰς τὸ ξενοδοχεῖον

— Τίς κτυπᾷ; ἀκούεται ἔσωθεν.

— Ἐγώ, ὁ θυρωρός, εἶναι καιρὸς ν' ἀναχωρήσητε.

— Μπᾶ! ἐγὼ δὲν θέλω ν' ἀναχωρήσω.

— Τότε, καλλείτερα, κοιμηθῆτε, κύριε.

Ὁ θυρωρὸς νομίσας, ὅτι ἐξετέλεσε τὸ καθῆκόν του, κατεκλίθη εὐχαριστημένος.

Εἷς κύριος ἔλεγε πρὸς παιδίον τι.

— Κάθησαι φρόνημα, μὴ κάμνῃς τρέλλαις, ἅμα φύγω θὰ σοῦ δώσω γλυκίσματα.

— Καλά, τῷ ἀπαντᾷ αὐθωρεὶ τὸ παιδίον, δόσε μοῦ τα τώρα, καὶ φύγε...

Κυρία τις ἐθαύμαζε τὴν ὡραίαν κόμην παιδίου τινός, οὕτινος ἡ μήτηρ θέλουσα νὰ πλέξῃ ἐγκώμιον καὶ διὰ τὴν ἰδικήν της ἔλεγεν:

— Ἄχ! καὶ ἐγὼ εἶχον ὡραῖα μαλλιά, πλὴν τώρα ἀτυχῶς δὲν ἔχω σχεδὸν διόλου!

— Πῶς; Τῇ ἀποκρίνεται ὁ ἔκπληκτος υἱός της. Δὲν ἔχεις μαμὰ γεμάτο τὸ συρτάρι καὶ γεμίζεις τὴν κεφαλήν σου, ὅταν ἐξέρχεσαι;

Κύριός τις ἠρώτα μικρόν τινα παῖδα τί ἡλικίαν εἶχεν.

—Μά... ἀπεκρίθη οὗτος, εἰς τὴν οἰκίαν μας ἡ μήτηρ μου λέγει, ὅτι εἶμαι ἓξ ἐτῶν... καὶ εἰς τὸν σιδηρόδρομον τριῶν!

ΟΠΩΡΙΚΑ

Κυρία τις ἐνῷ ἐκτενίζετο, ἠρώτησε τὸ δεκαετὲς τέκνον της:

—Λιλή, πόσων ἐτῶν λέγεις, ὅτι εἶμαι, ὅταν σ'ἐρωτᾷ κύριός τις;

— Σαράντα, μαμά!...

— Σιωπή!... ἀνόητη .. εἰκοσιοκτὼ νὰ λέγῃς...

— Ὄχι, καλὲ μαμά, κάμνετε λάθος εἰς τὴν ἀριθμητικήν· ἀφοῦ εἶμαι ἐγὼ δέκα ἐτῶν καὶ σεῖς ὑπανδρεύθητε τριάκοντα ἐτῶν, ὅπως μοῦ ἐλέγετε, 10 καὶ 30, λοιπὸν δὲν κάμνουν 40;...

Δικηγόρος τις ἠρώτα τὸν πελάτην του:

— Πρέπει νὰ γνωρίζω ὅλην τὴν ἀλήθειαν, διὰ νὰ δυνηθῶ νὰ σὲ ὑπερασπίσω ἐπιτυχῶς. Μοῦ εἶπες τὸ πᾶν;

— Μάλιστα, ἐκτὸς τοῦ μέρους ποῦ ἔκρυψα τὰ χρήματα.

Εἰς τὸ χρηματιστήριον.

— Καὶ ἡ ὑπόθεσίς σας ἐτελείωσε μὲ τὸν αἰσχροκερδῆ ἐκεῖνον κεφαλαιοῦχον, ὅστις σᾶς κατεχράσθη τὰς 53 χιλιάδας δραχμάς;

— Μάλιστα. Ἐνυμφεύθη τὴν κόρην μου.

Ἀγγέλεται ἔν τινι συναναστροφῇ ὁ θάνατος ἑκατομυριούχου τινὸς ἐγωϊστοῦ.

— Τὸ μόνον δυστύχημα, εἶπε τις, εἶναι τὸ ὅτι ἀπέθανεν ἐνῷ ἠγαπᾶτο τόσον... ὑπὸ τοῦ ἑαυτοῦ του...

ΤΟ ΦΙΛΗΜΑ

Πνοὴ εἶναι τὸ φίλημα καρδίας σιωπώσης,
ὑποτρεμούσης «Σὲ ἀγαπῶ» νὰ εἴπῃ διὰ ζώσης.
Μειδίαμα θεσπέσιον ῥοδοκεκαλυμμένης
χαιρέτημα παρθένου Ἡοῦς ἐγειρομένης.
Οὐράνιον ἀπαύγασμα, προσέγγισις τελεία
τὸ θεῖον συναινοῦσα, ἀνάμνησις θρησκεία.
Διὰ τῆς χαρᾶς πᾶν ὅ,τι ἐνθέρμως μᾶς συνδέει,
τὸ ὕστατον ἀνάσασμα ζωῆς ἥτις ἐκπνέει.
Ὦ! δός μοι φίλημα ἁγνὸν πρὶν ἡ στιγμὴ ὑστάτη
ἀποχωρίσῃ διὰ παντὸς τὰ στήθη μας φιλτάτη.

Κατὰ Μάρτιον. Σύρος 1898.

Μίλτων Βιτάλης

ΦΥΣΙΚΑΙ ΕΡΩΤΑΠΟΚΡΙΣΕΙΣ

Ἐρώτ. Ἐν τίνι θεάτρῳ δύναταί τις νὰ εὕρῃ τὰς μᾶλλον κακὰς γυναῖκας;

Ἀπόκρ. Εἰς ἐκεῖνο, ἔνθα αἱ καλαὶ δὲν εἰσέρχονται.

—

Ἐρώτ. Ποῖον νόμισμα εἶναι τὸ καλλείτερον;

Ἀπόκρ. Τὸ ἐκ τῆς κοπιώδους ἐργασίας προερχόμενον.

—

Ἐρώτ. Τί εὑρίσκει τις πάντοτε ἔν τινι γωνίᾳ;

Ἀπόκρ. Δύο τοίχους ἀδελφωμένους.

—

Ἐρώτ. Ποῖος ἔχει τὴν τολμηροτέραν χεῖρα;

Ἀπόκρ. Ὁ κλέπτης.

—

Ἐρώτ. Ποῖον εἶναι τὸ πιστότερον ζῷον;

Ἀπόκρ. Ἡ γυνή, ὅταν τῆς κόψῃς τὰ πτερά.

—

Ἐρώτ. Τί γίνεται ἡ παλαιὰ σελήνη, ὅταν ἔρχεται ἡ νέα;

Ἀπόκρ. Ἐξακολουθεῖ τὸν δρόμον της.

—

Ἐρώτ. Τί πρᾶγμα φαίνεται ἐλαφρόν, ἐνῷ εἶναι φύσει βαρύ;

Ἀπόκρ. Βαλάντιον πλῆρες χρυσίου.

—

Ἐρώτ. Ἀπὸ ποίους ἁγίους δὲν δυνάμεθα νὰ ζητήσωμεν χρήματα;

Ἀπόκρ. Ἀπὸ τοὺς ἁγίους Ἀναργύρους.

—

Ἐρώτ. Διατί τὸ πάλαι αἱ γυναῖκες ἦσαν συγκαταβατικαί;

Ἀπόκρ. Διότι τὸ χρῆμα ἦτο ἐφθηνόν.

—

Ἐρώτ. Πῶς νὰ ὀνομάσωμεν τὴν γυναῖκα, ἥτις ἀκαταπαύστως τρέχει;

Ἀπόκρ. Φιλάνθρωπον.

Φύσις.

ΟΛΙΓΟΙ ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΙ

Ἡ γυνὴ τοσοῦτον μᾶλλον ἀπαιτεῖ νὰ τὴν σέβωνται, ὅσῳ ὀλιγώτερον εἶναι ἀξία σεβασμοῦ.

—

Ὅστις φοβεῖται τὸν θεόν, οὐδένα ἔχει νὰ φοβηθῇ. Ἐὰν δὲ πάντες ἐπίστευον εἰς τοῦτο, πόσον ὁ κόσμος θὰ ἦτο καλείτερος!

—

Οἱ πόνοι καὶ αἱ θλίψεις πλάττουσι τοὺς χαρακτῆρας τῶν ἀνθρώπων.

Ὁ κόσμος χαιρετᾷ προθυμότερον ἁπλοῦν γνώριμον ἐπωχούμενον ἢ φίλον πεζόν.

—

Πικροτέρα λύπη εἶναι ἡ ἐκ μετανοίας προερχομένη,

ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

32. Λύσις ἰατρικῆς συνταγῆς.

Ὁ ἰατρὸς ἔδωκε τὴν ἑξῆς συνταγήν.
Λάβε δύο κόκκους ἀδιαφορίας
Καὶ τοσούτους ἀποφάσεως,
Ἀνάμιξον ὁμοῦ
Μετὰ χυμοῦ ὑπομονῆς.
Ἄνευ δικῶν οὔτ' ἐρίδων
Φιλοδοξίας ἢ ψευδοῦς ζήλου.
Ἀλλὰ ἡμισείας λίτρας εὐθυμίας
Δύω σύγγιῶν ἁγνῆς φιλίας
Σὺν τοσαύτης εὐρωστίας.
Μακράν, πάσης φιλαργυρίας
Κάμε μῖγμα γενικόν
Καὶ μούσχευσον ἐὰν ἔχῃς
Μετὰ δακτύλων δύω οἴνου καλοῦ.
Λάμβανε ἑκάστην πρωΐαν
Ἀνὰ δράμια δέκα καὶ θὰ ἴδῃς,
Ὅτι τῶν ἀσθενειῶν θ' ἀπαλλαγῆς.

33. Διασκεδαστικὸν πρόβλημα.

Εἰς κοχλίας (σαλιάγκος) ἀνέρχεται στύλον δεκαπέντε μέτρων ὕψους.

Καθ' ἑκάστην ἀναβαίνει δύο μέτρα, τὴν νύκτα δὲ κατέρχεται ἕν.

Μετὰ πόσας ἡμέρας θὰ φθάσῃ εἰς τὴν κορυφὴν τοῦ στύλου;

34. Αἴνιγμα.

Μὲ τὸ στέμμα τ' ἀλφαβήτου
δύο γλυκὰ ἑνόνω χείλη
μεθ' ἡδονῆς ἀρρήτου.
Πλήν, καθένας καὶ ὀφείλει
μὲ δασκρυσμένο ὄμμα
σ' τοῦ φίλου του τὸ πτῶμα
ν' ἀποθέτῃ σιγανά.
Καὶ ὅμως πῶς ἀλλάσσω,
ἂν τὸ στέμμα αἴφνης χάσω!
Οὐαί! εἰς ὃν μέ φέρει
τὸ σῶμά του θὰ σπαίρῃ
ἐν ὀδύνῃ φοβερᾷ.

ΛΥΣΕΙΣ ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΩΝ ΑΣΚΗΣΕΩΝ
8ου ΤΕΥΧΟΥΣ

26. Αἴνιγμα.

Ἔλυσαν αὐτὸ οἱ κ. κ. Θεόδωρος Ὀρφανίδης ἐκ Σμύρνης, Γεώργιος Δεσποτόπουλος ἐκ Σμύρνης, ὁ κ. Π. Σαριγιάννης ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Μ Γιώτης ἐκ Πειραιῶς, ἡ Δὶς Τασία Ρούτσου ἐκ Πατρῶν.

27. Ἐρώτησις.

Ἔλυσαν αὐτὴν ὁ κ. Π. Σαριγιάννης ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Μ. Γιώτης ἐκ Πειραιῶς, ὁ κ. Φίλιππος Λαζάρου ἐκ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ κ. Γεώργιος Δεσποτόπουλος ἐκ Σμύρνης καὶ ἡ Δὶς Τασία Ρούτσου ἐκ Πατρῶν.

28. Αἴνιγμα.

Ἔλυσαν αὐτὸ οἱ κ. κ. Θεόδωρος Ὀρφανίδης ἐκ Σμύρνης, Π. Σκριγιάννης ἐκ Πειραιῶς, Μ. Γιώτης ἐκ Πειραιῶς καὶ ἡ Δὶς Τασία Ρούτσου ἐκ Πατρῶν.

ΣΗΜ. Τὸ δῶρον ἔλαβεν διὰ κλήρου ἡ Δὶς Τασία Ρούτσου ἐκ Πατρῶν.

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ ΤΗΣ "ΦΥΣΕΩΣ,,

Ε. Γ. Μ. Κάϊρον. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη, ταχυδρομικῶς ἀπαντοῦμεν. Π. Θ. Ι. Λάρισσαν. Ἐπιστολή σας ἐλήφθη. Φύλλα ἀπεστάλλησαν. — Τ. Μ. Χ. Ληξούριον. Φύλλα σᾶς ἀπεστάλλησαν. Ἀναμένομεν κατὰ τὴν ὑπόσχεσίν σας τὴν π. ἔ. συνδρομήν σας.— Δ. Π. Μεσολόγγιον. Ἔχει καλῶς. Ἀφοῦ τὸ ἀπαιτοῦν αἱ ἀνάγκαι θὰ συμμορφωθῶμεν πρὸς ταύτας.—Δίθ, Ὑπαλ. Λαύριον. Δελτάριον ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς σᾶς ἀπαντοῦμεν.— Θ. Φ. Ζάκυνθον. Δελτάριον ἐλήφθη. Ἡ ἐλπὶς ἐδημοσιεύθη διορθωθεῖσα. Ὥστε μὴ φρίττετε. Χαιρετισμοὺς εἰς τὴν οἰκογένειάν σας παρὰ τῆς ὑμετέρας.—Σ. Σ. Κατάκωλον. Δελτάριον ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς γράφομεν.— Δ. Τ. Καλάμας. Δελτάριον ἐλήφθη. Ἡσυχεῖτε. Φύλλα ἀποσταλήσονται τακτικῶς.—Α. Δ. Ἀλεξάνδρειαν. Λύσεις ἐλήφθησαν (διορθωμέναι) ἀλλὰ ὀλίγον ἀργὰ δυστυχῶς.—Ἀδελ. G. C. Bourgas.—Δελτάριόν σας (18 106ρ. 1900) ἐλήφθη. Προσεχῶς γράψωμεν.—Κ. Γ. Ρ. Νικοζία. Προσεχῶς γράψωμεν. — Ρ. Α. Π. Husi. Δελτάριον ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς γράψωμεν.—N. P. Gara Arcesti. Ἐπιστολὴ καὶ χρήματα ἐλήφθησαν. Προσεχῶς γράψωμεν.— Δ. Γ. Ξ. Bibey-Dashtout. Ἐπιστολὴ ἐλήφθη. Προσεχῶς ἀπαντήσωμεν.— Μ. Β. Ληξούριον. Ποιήματα ληφθέντα δημοσιευθήσονται. Ἀποροῦμεν πῶς δὲν λαμβάνετε φύλλα, ἐνῷ στέλλονται τακτικῶς.— Μ. Κ. Γαλάζιον. Ἔχει καλῶς. Ἀναμένομεν ἐπανάληψιν ἀποστολῆς τοῦ φύλλου, ἅμα τῇ ἀφίξει σας. —Σ. Κ. Μέζδρα. Συνδρομὴ πρὸ πολλοῦ ἐλήφθη. Εὐχαριστοῦμεν. Ταχυδρομικῶς γράψαμεν. Α. Χ. Β. Sistou. Παραγγελία σας ἐκτελεσθήσεται. Ἡσυχεῖτε. Δ. Κ. Κωνστάνταα. Δελτάριον ἐλήφθη. Ταχυδρομικῶς ἀπαντῶμεν.

ΤΟ

ΠΛΟΥΣΙΩΤΕΡΟΝ

ΚΑΙ

ΕΥΘΗΝΟΤΕΡΟΝ

ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΥΑΛΟΠΩΛΕΙΩΝ

ΕΙΝΑΙ ΤΟΥ

Α. ΜΑΝΟΥ

77 — ΟΔΟΣ ΑΙΟΛΟΥ — 77

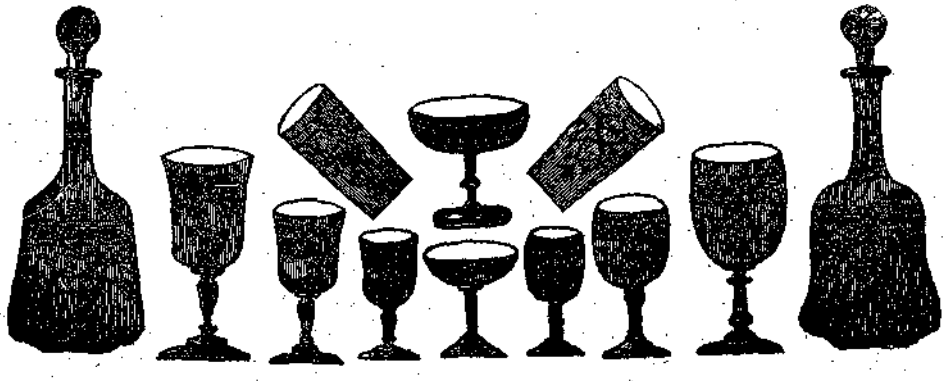

Ἐν Ἀθήναις ἐκ τοῦ Τυπογραφείου τῶν Καταστημάτων Ἀνέστη Κωνσταντινίδου